

The REVELATION of Jesus Christ to His Apostle John

Joe McKinney

REVELATION An Unorthodox Interpretation

Randolph Dunn

**“The kingdom of the world has become the
kingdom of our Lord and of his Messiah and he will
reign for ever and ever.”**

Emoniseli ya Yesu Klisto epai ya Apostolo na Ye Yoane

Joe McKinney, oyo azali na mbongo mingi

Makambo oyo ezali na buku oyo ezali emonaneli oyo ntoma Yoane apesamaki epai ya Nkolo na esanga ya Patmos eleki sikoyo mbula soki 2000. Na boumeli ya bambula mokanda ya Emoniseli esili kozala likambo ya ntembe oyo ekoki kotángama te mpe eutelo ya makanisi ya ndenge nyonso ya zamba. Bato mingi babangaka kotángama buku yango. Basusu balyaka yango mpe balyaka yango na mposa ya koyeba. Soki otangi bandimbola 1000 na Emoniseli, okotanga bandimbola nkoto. Soki ozali kolemba nzoto te na likambo oyo, kobosana te ete buku yango ekomamaki mpo na kobomba bosolo te kasi mpo na kobimisa yango mpe mpo bato wana oyo bakomelaki yango eleki mbula 2000 bátánga yango, básosola yango mpe bátosa yango. Titre ya buku lokola pe liloba ya liboso na buku (na grec "apokalupsis") elakisi "emoniseli." Ezali malamau koyeba ete buku oyo ezali na ntina mingi mpo na baklisto ya mbula nyonso. Ekozala malamau milende mpo na kotángama mpe koluka kokanga ntina ya nsango na yango.

Ndimbola moko oyo ezali ya momeseno te

Randolph Dunn, oyo azali na mbongo mingi

Kolimbola Emoniseli ya Nzambe epai ya Yoane ezali bobele na boyebi mpe makoki ya mayele ya molimboli. Makanisi oyo mapesami ekoki kozala malamau to te bakisa mpe bandimbola ya bato ya mayele ya Biblia. Yango wana, tozali kolendisala yo oyekola malamau Makomami Mosantu liboso ya kondima ndimbola oyo, to oyo ya bandimbola mosusu, liboso ya kokóma na bosukisi na yo moko.

Emoniseli, lokola mikanda, epesameli na bayoki moko ya sikisiki, "mangomba nsambo na Azia" (1:4). Oyo ezalaki bayoki ya mbala moko oyo bayebaki makambo na bango oyo elakisami na nsango. Kasi, mingi ekoki kozwama na baklisto nyonso lelo (bayoki oyo bazali mosika) na koyekola mikanda mpe Emoniseli.

Mwa mikapo ya liboso ya liteya oyo ya mokuse etali "bayoki ya mbala moko", nzokande mikapo ya nsima etali "bayoki ya mosika."

Bafungola ya ntina mpo na kososola Emoniseli

1. Kososola ete emonaneli oyo epesamaki, ekomamaki mpe ekabolamaki na bakristu mosusu oyo bafandi na esika moko boye na eleko moko boye na lisolo ya bato. Ndimbola nyonso oyo tokozwa esengeli kotalela likambo oyo: Bolzi oyo buku yango elobeli esilaki kosalema (1:9), ata ndambo. Mangomba wana ya Azia (batangi ya ebandeli) elingaki kopambolama na kotanga buku oyo (1:3). Ndenge nini, na ndakisa, bisakweli oyo elobelaki URSS, bapápa ya katolike to likambo nyonso oyo esalemaki na ekeke na biso ya lelo, ndenge bato mosusu bakanisaka, ekokaki kosalisa bandeko wana na ekeke ya liboso? Au contraire, emonaneli oyo ezalaki mpo na bango mpe bakokaki kosalela yango na bomoi na bango. Emoniseli ekomamaki mpo na kososolama na baklisto oyo ekomamaki epai na bango. Na yango, mpo na kokanga ntina ya Emoniseli, to sengeli kozala na mwa bososoli ya ntina ya ntango mpe ezalela ya bomoi ya baklisto oyo Emoniseli epesamaki epai na bango.

2. Ezali na ntina mingi. Sosola ete mokanda ya Emoniseli elobeli makambo ya esakweli mpe makambo yango elingaki kosalema "noki te." Yango endimami polele mbala mingi na buku yango moko. Pene na mibu 2.000 eleki (ekeke ya yambo T.B.), balobaka ete makambo oyo esakolamaki kosalema mosika te (1:1; 22:6). Ntango esilaki penepene ntango Yoane akomaki buku yango eleki pene na mibu 2000 (1:3;

22:10). Tala motuna ya "kotia elembo na buku te" (Daniele 8:26; 12:4, 9 mpe Emoniseli 22:10). Kotya elembo na esakweli ya Danyele elimbolaki ete makambo oyo esakolamaki oyo emonisami epai na ye esengelaki te koyebisa bato mpo elobelaki mikolo mizali koya mosika. "Avenir mosika" wana ezalaki soki 400 ans. Yesu ye moko asakolaki na ebandeli ya mosala na ye "Boyamboli mpo ete bokonzi ya lola epusani" (Matié 4:17). Noki nsima alobaki ete: "Na ntembe te, nalobi na bino ete ezali na bato mosusu oyo batelemi awa oyo bakomeka liwa te kino bakomona bokonzi ya Nzambe ezali na nguya." (Malako 9:1) Yango emonisi oyo Yesu alingaki koloba ntango alobaki ete likambo moko "ezali pene."

Litomba ya Emoniseli mpo na biso lelo ezali te na makambo oyo emonisami (makambo wana malingaki kosalema pene na bantango oyo ekomamaki) kasi na mitinda ya bolendisi mpe elonga ya seko mpo na bakristu oyo bazali na mikakatano. Mitinda mpe maloba ya kolendisya oyo mpo na bakristu ya sembo etali biso ntango nyonso kasi makambo oyo esakolamaki na Emoniseli esengeli kosalelama mpenza te mpo na mikolo na biso. Esosolami ete makambo ya bisakweli ya Emoniseli esilá kosalema.

Moto akoki kotalela ete manaka ya Nzambe ezali manaka ya moto te to ete "mokolo moko elongo na Nkolo ezali lokola mibu nkoto mpo na biso." Yango ezali solo (2 Petelo 3:8), kasi ntango Nzambe azali koyebisa bato eleko moko ya ntango na monoko ya bato, tokozela ete asalela maloba oyo bato bakososola. Yango ezali mpenza solo ntango nsango ekomami epai ya bato mosusu na eleko moko boye na lisolo ya bato, ekabolami epai na bango mpe bayebisaki bango ete bátala makambo oyo ekomami. Soki totali makambo nyonso wana, soki Yesu ayebisaki bango ete makambo yango ekosalema noki mpo ntango ekómi pene, tokotalela retard ya mbula 2000 lokola likambo oyo elongi te.

3. Kososola elobeli ya elilingi. Buku oyo ezali mokanda ya emonaneli oyo ntoma Yoane amonaki na esanga ya Pamose pene na nsuka ya ekeke ya liboso T.B. Emonaneli yango ezalaki na lolenge ya bilembo mpe bililingi. Amonaki badalagona, banyama, Yesu na mopanga kobima na monoko na ye mpe miso ya moto oyo ezali kopela moto, ndambo ya misato ya moi ezalaki kobomama mpe bomoi ezali kaka kokoba awa na mabele. Bakoki kososolama na ndenge ya solo te kasi ezali komonisa bato, bisika, biloko, makambo, mitinda mpe bosolo. Mpo na kokanga ntina ya elobeli ya elilingi, tosengeli kolimbola ndimbola ya bilembo. Ntango mosusu ndimbola epesami na buku yango moko. Na makambo oyo, ezali ya sikisiki. Ntango mosusu bilembo yango ekokani na bilembo mosusu oyo ezali na Biblia mpe ndimbola na yango ezalaka mpasi te mpo na kokanga ntina na yango. Na makambo oyo, tokoki kozala na mwa elikya na ndimbola. Tango mosusu tosengeli kolimbola bilembo na kotalaka bososoli na biso ya nsango ya Biblia na monene, lisolo ya ntango ntango ekomamaki mpe ata kaka mayele ya kala ya polele. Na makambo yango, moto na moto azali na lotomo ya kozwa makanisi na ye. Yango elingi koloba te ete tokoki kososola elobeli ya elilingi te; kaka ete tosengeli te kozala na mateya ya lokuta boye ntango ezali likambo ya makanisi na biso moko ya bomoto.

a. Bandakisa mosusu ya ndimbola yango ezali na buku yango moko:

1. Moko oyo akokani na mwana ya moto (1:13, 17-18) .
2. Mwindi nsambo eteleme (1:13, 20) .
3. Minzoto nsambo (1:13, 20) .
4. Batatoli mibale (11:3, 4) .
5. Dalagona (12:9) .
6. Bato 144 000 (14:4) .
7. Nyama ya mbu (17:8) .

8. Maseke zomi (17:12) .
9. Mwasi ya ndumba (17:18) .
10. Mitó nsambo (17:9) .

b. Bandakisa ntango ndimbola yango ezwami na bisika mosusu ya Biblia:

1. Elembo ya Nzambe (Emoniseli 7:1-4 pe Ezekiele 9:1-9) .
2. Mwana ya moto (Emoniseli 1:1-20 mpe Danye 7:9ff; 10:5, 6; Ezekiele 1:7, 26ff; 3:2)
3. Kiti ya bokonzi na lola (Emoniseli 4; Yisaya 6:1 na Zekalia 5:1-3) .
4. Mokanda ya bomoi (Exode 32:33; Nzembo 69:28; Malaki 3:16; Yisaya 22:22) .
5. Meka tempelo (Ezekiele 40:3; Zekalia 2:1ff) .
6. Lia buku (Emoniseli 10:5-11 mpe Ezekiele 2:8-3:14) .
7. Elambo ya bandeke (Ezekiele 39:16-20) .
8. Goge mpe Magoge (Ezekiele 38; 39) .
9. Likolo ya sika pe mabele ya sika (Yisaya 65:17ff; 66:22ff) .

4. Moko ya ntina ezali ya kososola makambo oyo esalemaki ntango buku yango ekomamaki; elingi koloba, oyo ezalaki koleka na katimokili na mikolo ya bato oyo bapesaki buku yango. Na likambo yango, bokonzi ya Loma nde ezalaki koyangela mokili mobimba. Pene na nsuka ya ekeke ya liboso T.B., babandaki lingomba ya kosambela amperere na makasi. Domitian, amperere ya mwambe, azwaki titre ya “Nkolo mpe Nzambe ya molóngó mobimba.” Oyo aboyaki koyeba likambo oyo akonyokwama mpo na koboya na ye. Bankóto ya baklisto banyokolamaki mpe babomamaki lokola martiru. Bokonzi mpe lingomba ekota na bitumba ya kufa mpe baklisto, kozanga nguya ya politiki, bibundeli to mampinga, bopusi na guvernema to na makoki ya mosolo, bakutanaki na “mokonzi ya mokili” mpe balongaki! Ntalo ya elonga ezalaki monene, kasi balongaki.

Bokonzi ya Loma ezalaki koyangela eleko wana ya lisolo na makambo ya basoda, ya bomoi mpe ya mimeseno. Ezalaki koyangela kobanda na Grande-Bretagne tii na Afrika tii na Ebale Efrate. Mampinga na yango ebatelaki bokonzi na yango likoló na bikólo mingi. Bolongi ya basoda mpe mombongo nde elimbolaki Bokonzi. Biloko ya kitoko, pembeni ya bobola mpe boombo esalaki ete bizaleli na yango ebeba. Mokapo ya liboso ya Baroma epesi ndakisa moko.

Loma ezalaki mpe esika monene ya mangomba. Biyambayamba (banzambe ya Baloma) mpe milulu etikalaki bato mpamba na bizaleli malamu mpe bongo boklisto ezwaki elanga ya malamu mpo na kosakola nsango malamu. Kasi Loma, mpo na kosala liyoki ya bomoko kati na bato oyo balongaki mpe kozala na bokonzi likoló na baoyo balongaki, ekelaki lingomba ya amperere, kotonga batempelo ya bapakanano mpe kosala banzambe na kati ya bokonzi. Bazalaki kotalela amperere yango lokola moto ya Nzambe. Kosambela amperere ezalaki komonisa likambo ya bosembo epai ya Bokonzi. Auguste aboyaki losambo ya ndenge wana na Loma, kasi apesaki nzela na yango na bitúká. Ntango momeseno yango ekutanaki na mangomba oyo endimaka Nzambe kaka moko lokola Lingomba ya Bayuda mpe ya boklisto, minyoko ebandaki.

Caligula (Mobu 37 - 41 T.B.)amekaki kosala yango na makasi, atyaki bililingi na ye na batempelo oyo ezalaki zingazinga ya Bokonzi, kasi akufaki liboso ete ezwa misisa. Na mbula ya suka ya bokonzi na ye na Rome, Néron (54 – 68 T.B.) apesaki mitindo ete banyokola bakristu mpo bazalaki likama mpo na Bokonzi. Nsima ya liwa ya Caligula, moko te kati na bokonzi yango alendisaki losambo yango na molende tii na ntango ya Domitian. Nzokande, bazalaki kotonga batempelo mpo na mokano yango na Empire mobimba na boumeli ya ekeke ya liboso.

Domitien (Mokolo ya Klisto 81 – 96) akambaki kaka te minyoko na Rome, kasi na Empire mobimba. Amisakolaki lokola "Nkolo mpe Nzambe" yambo ya liwa na ye, kosenga ete bato na ye basambela ye. Koboya na bango ezalaki kozanga limemya mpe likambo ya koteka. Momekano ya bosembo na Empire,

lokola pe na ampereur, ezalaki mbote : « César azali nkolo ». Basengaki bango na makasi bátumba mpaka ya malasi na etumbelo. Koboya ezalaki kozanga bosembo. Kosala yango ezalaki elembeteli ete moto azali moklisto te. Mingi basalaki yango mpo na kobikisa bomoi na bango. Eumelaki te, na boyangeli ya Domitien, boklisto esakolamaki lokola lingomba oyo eyokani te na mibeko. Bokonzi yango emibongisaki mpo na kosambela amperere na makasi mpe kopesa baklisto etumbu.

Ezalaki na etúká ya Loma, Azia Mineure nde losambo ya amperere ekómaki mingi. Ezalaki na bituluku ya bakonzi ya Loma oyo babengaki concilia, oyo mokano na bango ezalaki ya kolendisa losambo ya amperere. Batongaki bikeko ya bakonzi mpe bitumbelo mpo na losambo na ye. Ntango bazalaki kotambola na engumba na engumba, bayokaki bifundeli na moto nyonso oyo aboyaki koyambola ete: “Kaisala azali nkolo.” Ba oyo balingaki ba memama liboso ya ba concilia esika bakokaki kosala confession oyo en public. Soki basalaki bongo te, bakokweisa bango lokola bateki ya amperere mpe ya bokonzi oyo bandimaka Nzambe te, bakokaki kobotola biloko na bango mpe kopesa bango etumbu oyo ebongi, ata mpe liwa.

Paulo alobelaki etinda oyo ebimisaki matata monene kati na lingomba mpe amperere Domitien. Ata liboso ya bokutani oyo bakristu baboyaki kosambela Domitian yango wana bayinamaki mpe banyokolamaki (1 Bakolinti 8:5-6). Lokuta epalanganaki mpo na baklisto mpo na kobebisa lokumu na bango. Ndakisa: "Basalaka kosangisa nzoto na libota, bandeko mibali mpe basi babalaka," "Bamelaka makila na ntango ya makita na bango," etc. Kaka Empire ebalukaki te mpo na kotelemela lingomba, kasi mpe baye bazalaki kosala mombongo ya biloko ya losambo ya bapakanano mpe bato ya mangomba mosusu batemelaki kondima ya solo.

Contexte historique ezwami na histoire ya mokili kasi mpe na kati ya mokanda ya Emoniseli. Mpo na koyeba lisolo oyo ezali na ntina mingi mpo na ndimbola malamuru ya emonaneli ete tosengeli komona mikapo 12, 13 mpe 17, yambo ya kokoba.

5. Mokolo ya emonaneli ezali na ntinampo na kondimisa contexte historique. Boyokani ezali te na oyo etali date kasi ezali na makanisi misato ya minene.

Na ntango ya Néron (T.B54-68)

Baoyo bazali na ngámbo ya liteya yango balimboli 11:1-2 lokola elingi koloba ete Tempelo ya Yelusaleme ebebisamaki naino te na ntango oyo bakomaki yango (esalemaki na mobu 70 nsima ya liwa ya Klisto).

Na bokeseni na liteya yango, ezali na elembeteli moko te oyo emonisi ete minyoko oyo Néron ezalaki kotungisama ezalaki kaka te kaka ya mboka. Ezali na elembeteli moko te oyo emonisi ete bamemaki minyoko yango na bitúká. Mokakatano monene oyo ezali na ntina na bokutani na eleko ya Néron ezali kozanga bilembeteli oyo emonisi ete losambo ya Néron elendisamaki mingi. Lisusu, tempelo oyo elobelami na 11:1, 2 ekoki mpenza kozala elilingi na buku moko ya elilingi.

Na ntango ya Vespasien (T.B69-79)

Ndimbola moko ya bomoto mpenza ya 17:9-11 oyo ezali kolobela bakonzi mitano oyo basilaki kokweya ekozala: Auguste, Tibérie, Caligula, Claude mpe Néron. "Moko azali" ekozala Vespasien mpe "mosusu ayei naino te mpe ntango akoya, asengeli kokoba mwa ntango moko" ekozala Titus oyo ayangelaki kaka mbula mibale. "Mpe nyama oyo ezalaki, mpe ezali te, ye moko ezali mpe ya mwambe, mpe ezali kati na nsambo, mpe ezali kokende na libebi," elingaki bongo kozala Domitien.

Talá 17:8, 11. “Nyama oyo omonaki ezalaki, mpe ezali te, mpe akomata.” Ntango Emoniseli ekomamaki, nyama yango ezalaki bongo te. Soki nyama yango ezali komonisa Loma ya bokonzi oyo enyokolaki lingomba (Néron na Domitien) wana Emoniseli ekokaki kokomama te na tango ya bokonzi na bango.

Na ntango ya Domitien (81-96 T.B.) .

Irénae, moyekoli ya Polycarpe, akomaki boye: “Tokomitya na likama te na kobenga na ndenge ya malamuru nkombu ya Motemeli ya Klisto, mpamba te soki ezalaki na ntina ete nkombu oyo ebimisama na ntango oyo ya lelo, elingaki kosakolama na ye oyo amonaki Emoniseli. Mpo ete ‘ye’ (Yoane?) to ‘ete’ (Emoniseli?) amonanaki... pene na nsuka ayangelaki yango ya Domitien” (Irénée, Contre ba hérésies 5:30:3). Yango nde moboko monene ya kokanisa ete Emoniseli ekomamaki na boyangeli ya Domitien. Emonani ete likambo yango ezali mpenza ya sikisiki te. Contexte historique ya buku (conflit entre église na Empire romain) esakolamaki na buku kasi vision ezwamaki tango conflit oyo ezalaki kaka prophétie. Tango ya buku oyo emonanaka na mikanda oyo etindelaki mangomba na mokapo 2 mpe 3 ezali komonisa minyoko ya Bayuda na Azia na esika ya minyoko ya Baloma.

6. Ndimbola nyonso ya Emoniseli etali mingi mayele oyo basaleli. Na boumeli ya bikeke, batalelaki mayele mingi, mokomoko na yango etongamaki likoló na liteya moko ya sikisiki, mpe yango esalaki ete bálimbola yango ndenge na ndenge. Mokanda mosusu te ya Kondimana ya Sika elimbolami na ndenge mingi ndenge na ndenge. Tótalela banzela minene mitano oyo Emoniseli esili kolimbolama:

a. Méthode ya kala to ya préteriste - Na ndimbola ya makasi ya liloba, yango elakisi ete nionso ya Emoniseli ekokisamaki na kala, na mikolo ya bokonzi ya Roma. Likanisi ya moboko awa ezali ete Emoniseli ezali elilingi ya makambo ya Bokonzi na eteni ya nsuka ya ekeke ya liboso.

Esengeli koyekola mpe kolimbola Emoniseli na kotalaka makambo ya lisolo ya mokomi mpe baye bapesaki yango mpe kotalaka ete ntina oyo buku yango elingaki kozala ya kobondisa batángi wana. Yoane akomaki mingimingi mpo na kolendisa mpe kolendisa bandimi ya mikolo wana mpe alobelaki makambo oyo etali bango. Na yango, Emoniseli ezali buku oyo ezali na ndimbola ya elimo oyo ekangami na likambo moko ya sikisiki ya lisolo ya bato. Nzokande, lokola esalemaka na bisakweli mingi, bosolo oyo ezali na nsé na yango ezali solo na mikolo ya lelo lokola ezalaki na mikolo wana. Na meko oyo motángi amoni mateya oyo elendisaki baklisto bátikala sembo epai ya Yesu Klisto ntango nguya ya mabe emekaki kolonga yango, motuya ya buku oyo, na eleko nyonso, esosolami. Kasi, ntango moto abungisaki miso ya lisolo mpe ntina ya mokomi na likambo yango, pene na lolenge nyonso ya kolimbola bilembo ekoki kosalema. Esengeli kotia Emoniseli na contexte littéraire mpe historique na yango oyo ebongi mpo na kotanga yango na bososoli. Mbala mosusu mokanda mosusu te ya Kondimana ya Sika etaleli ndenge wana na makambo oyo esalemaki na lisolo ya bato mpo na kolimbola yango.

Bilembeteli bizali komonisa bato, makambo, bosolo mpe mitinda. Bilembeteli ya kati ya Emoniseli emonisi ete lolenge wana ya kolimbola ezali na boyokani mpe esali malamuru mpo na bososoli ya malamuru ya bisakweli oyo ezali na mokanda.

b. Méthode futuriste - méthode ya interprétation oyo esalemi na théorie oyo emoni Emoniseli oyo etali makambo oyo esalemaki mbala moko liboso pe sima ya koya ya mibale ya Klisto. Likanisi oyo etaleli Emoniseli lokola mobimba ya eschatologie, mokanda ya bisakweli oyo ekokisami naino te, mpe ezali kotingama ete makambo nyonso elimbolama na ndenge ya solosolo soki likoki ezali. Ezali uta na likanisi oyo nde Dispensationalisme eyaki, ekómaki na ebongiseli mpe ekómaki na lokumu mingi na Biblia ya Schofield. Likanisi oyo elobi ete Yesu ayaki mbala ya liboso mpo na kofandisa Bokonzi, kasi, mpo na koboya na ye na Bayuda, lingomba esalemaki lokola parenthèse (substitut) na lisolo kino na tango oyo Bokonzi ekotia na Mabele. Etuluku oyo ezali mpe kotalela Yisalaele ya apocalypse lokola ya solosolo mpe bongo ezali kotingama na kozongisama ya solosolo ya bokonzi ya Yisalaele.

Mokakatano ezali ete Emoniseli ezali mpenza elilingi na mobimba na yango, mpe kolimbola yango na ndenge ya solosolo ekoki kosalema te. Motuya ya mokanda yango ekozala mingimingi mpo na baklisto oyo bazalaki kofanda penepene na bozongi ya mibale ya Klisto na esika ya baoyo batindelaki bango.

c. Méthode historique - Méthode oyo etaleli Emoniseli lokola bokuse ya lisolo ya lingomba (to lisolo ya bomoto na eleko ya lingomba), banda tango ya Yoane tii na suka ya tango. Likansi ezali ete makambo oyo kobanda na mikolo ya Yoane tii na nsuka ya ntango elobelami na buku yango. Na nzela ya méthode oyo bato lokola Napoléon, Saddam Hussein, Papa, na Adolph Hitler mpe makambo lokola WW II, kokweya ya communisme, union ya ba pays européens mpe création ya « Euro », mbongo commune ya Europe, emonanaka na buku.

d. Méthode philosophique - Méthode oyo ya interprétation elobi ete Emoniseli ezali buku ya poétique oyo eteyaka kaka bosolo ya molimo kasi ezali kolobela te makambo ya kala to ya mikolo ekoya. Moboko ya lolenge oyo ya kolimbola ezali na likansi ete Emoniseli ezali lisolo oyo etali nguya oyo ezali na nsé ya makambo, kasi lisolo ya makambo ya solosolo te. Na likambo mokomoko, bilembo yango esosolami lokola ezali kolobela matata oyo ekokaki kozongelama mbala na mbala. Bakoki kozala na continuité to te. Yango wana, likebi mingi ezali na kolakisa matata ya seko kati na malamumu mpe mabe.

7. Fungola mpo na kolimbola Emoniseli ezali koyeba plan malamumu ya emonaneli, mingimingi na mikapo 14-21. Kozala na makoki ya komona mwango to molongo na bokoli ya bomoni esengeli kosalisa biso tososola boyokani kati ya contexte historique, monoko oyo esalelami mpe tina ya buku. Na plan oyo elandi, talá mingimingi mikapo 14-21 .

Plan ya Emoniseli

I. Maloba ya ebandeli (1:1-20) .

Oyo ezali nsango ya Nzambe mpo na lingomba na Asie (1:1-11).

Yesu, nkembo, nguya, mosantu mpe na bomoi azali na kati ya mangomba. (1:12-20) Ezali bongo.

II. Yesu Atindi Mikanda na Mangomba Sambo Na Azia (2-3)

Efese, Simirne, Pergamo, Tiatira (2:1-29)

Sarde, Philadelphie, Laodikia (3:1-22)

III. Salle ya Kiti ya bokonzi na Lola (4:1-11) .

Nsango ya libondisi mpo na baklisto: Nzambe nde azali kotambwisa likambo yango (mpe mokonzi ya Loma te).

IV. Mwana-mpate Azwi Mokanda Mokandami (5:1-14) .

Nsango ya libondisi mpo na baklisto: Yesu alongaki mpe abongi kofungola mokanda ya bikateli na mikolo mizali koya mpo na bato oyo bazangi botosi.

V. Yesu afungoli bilembo Ya Buku (6:1-8:1) .

Ba 4 jugements pasi ya Nzambe contre batomboki, basumuki pe banyokoli ya lingomba emonisami pe esalemi na Yesu.

1. Mpunda ya pembe na mokumbi na yango (6:1-2) - Yesu, Liloba, oyo alongi zabolo pe asambisaka mosumuki.
2. Mpunda motane na mokumbi na yango (6:3-4) - Mopanga, etumba, invasion.
3. Mpunda ya moindo na mokumbi na yango (6:5-6) - Nzala
4. Mpunda ya langi ya motane mpe mokumbi (ba) na yango (6:7-8) - Bokono, banyama ya zamba mpe liwa.
5. Ba martirs basengi kozongisa mabe (6:9-11). Ba jugements wana ezali contre ba persecuteurs ya eglise mais minyoko ekowumela mua moke. Nzambe akopesa libaku ya koyambola.
6. Lisakoli ya mikolo ya nkanda ya Nzambe pe ya Mwana-Mpate. (6:12-17) Motema molai ya Nzambe ezali na ndelo. Banyokoli bakobomama.

VI. Intervalle mpo na kolimbola mpe kobondisa:(7:1-17) Ezali bongo.

144, 000 ya Yisraele Ekangamaki(7:1-8)Basali nionso ya Nzambe babatelami tango Nzambe asopaka nkanda na ye likolo ya monguna ya lingomba.

Ebele monene na Lola (7:9-17) Bobateli ya Nzambe esalaka! Baoyo balekaki na bolzi monene bazali na esengo mpe na libateli.

VII. Yesu afungoli elembu ya nsambo: Bakelelo nsambo (8:1-21) .

Makambo mikemike ya mokolo ya nkanda ya Nzambe ekoli na lolenge ya bakelelo nsambo (malzi nsambo).

1. Kelelo ya liboso : Misato ya matiti ebebi - kobundisa bilei.
2. Kelelo ya mibale : Ya misato ya bikelamu ya mbu mpe masuwa ebebi - kobundisa mombongo.
3. Kelelo ya misato : Ya misato ya bibale na maziba ekomi bololo, - kobundisa mayi ya komela.
4. Kelelo ya minei: Ya misato ya moi, sanza, mpe minzoto ebetamaki, - environnement ya kobundisa.
5. Kelelo ya mitano (mawa ya liboso): Mayele oyo euti na libulu oyo ezangi nse enyokolaka bato - kanyaka ya kati.
6. Kelelo ya motoba (mawa ya mibale): mampinga ya 200.000 attaques koboma moko na misato ya bato - invasion ya libanda.

Bikateli wana ezali mpo na kokebisa banyokoli mpe kobenga bango na boyamboli kasi ezali na ntina te. Sikoyo ezali extermination.

VIII. Intervalle mpo na kolimbola mpe kobundisa (10:1-11:14)

Yoane Aliaka Mokanda Moke (10:1-11) .

Ntango kelelo ya nsambo ekobeta, esambiselo ya Nzambe epai ya monguna ekosila.

Yoane azali komeka esika mosantu (11:1-2) .

Lingomba ekonyokwama na matata na Loma kasi ekobelama.

Ba Témoins Mibale Babomami Kasi Basekwami (11:3-14)

Nzambe akobatela lingomba, sembo na mosala ya kosakola nsango malamumu, ata na minyoko.

IX. Kelelo ya nsambo ebeti (11:15-19) .

Babylone (Rome) ekokwea mais d'abord ekoya recapitulation pona kolimbola esika awuti pe pona nini akobebisama.

Mwasi ya zemi aboti mwana mobali mpe dragon alongi te na koluka koboma ye mpe mwasi (12:1-18). Satana abenganami na makoki ya kofunda baponami ya Nzambe mpe azali konyokola lingomba.

Satana Abengi Nyama Na Mbu (13:1-18) mpo na kosalela ye mpo na konyokola lingomba. Nyama mosusu (oyo euti na mabele) elendisaka losambo ya nyama yango oyo euti na mbu. Esaleli ya Satana eyokani na bakonzi ya Loma oyo basalisamaki na lingomba ya mabe ya losambo ya mokonzi.

X. Mingongo Minei Esakoli Mitó Ya Basango Ya Résultat Ya Etumba Monene (14:1-13)

1. Bosembo ya Nzambe Elonga (14:6, 7) .

a. Kobuka mbuma(14:14-20) Ngonga ya nkanda ya Nzambe na ba

Bokonzi ya Loma ekomi mpe banyokoli bakobomama.

b. Ba saani ya nkanda esakolami (15:1-8) Na malzi 7 mosusu, nkanda ya Nzambe na Loma esili.

c. Ba saani ya nkanda esopanaki (16:1-21) .

Saani ya liboso: Bampota na baoyo bazalaki kosambela nyama mpe elilingi na ye:

Saani ya mibale: Mbu ebongwanaka makila, bikelamu nyonso ya mbu ekufaka

Saani ya misato: Bibale mpe maziba ebongwanaka makila

Saani ya minei: Mibali bazikisami na moi

Saani ya mitano: Pasi mpe mpasi likolo ya nyama mpe bokonzi na ye

Saani ya motoba: Limpinga moko ekani kobundisa

Saani ya nsambo: Koningana ya mabele mpe mabanga ya mabanga ya ntalo

2. Babilone Ekweyi! (17:1-8) Ezali bongo.

- a. Babilone oyo emonisami. Mwasi monene ya ndumba ezali Loma, nguya ya mombongo ya mokili.
- b. Babilone ekweyi, ekweyi! Kobeba ya Bokonzi ya Loma ezali mobimba mpe ezali ya sikisiki.

3. Basambeli Ya Ampereur Basambisami! (14:9-10) Ezali bongo.

- a. Armagedone mpe Elambo ya Nkolo (19:11-21). Banguna ya lingomba balongi mpe babebisami mobimba.
- b. Dragon akangaki (20:1-3). Satana alongi kasi abebisami te. Akomeka lisusu.
- c. Kiti monene ya mpembe mpe laki ya mato (20:11-15). Banyokoli balongi mpe bapesameli etumbu.

4. Bakristo oyo bakufaki na matata bapambolami (14:13).

- a. Elambo ya libala ya mwana-mpate (19:1-10). Lingomba oyo elongi eyambami na Klisto.
- b. Lisekwa ya ba martiru mpo na koyangela (20:4-6) Bakristo balongi ata soki bakufaki.
- c. Kolonga Gog na Magog (20:7-10) Monguna nini ya mikolo ekoya oyo Satana akoki kosalela mpo na kobundisa lingomba, Nzambe akolonga mpe.
- d. Likolo mpe mabele ya sika (21:1-8) Bopemi mpe bopemi mpo na bandimi
- e. Yelusaleme ya sika (21:9-22:5) Lingomba ya sembo, mpe bongo lingomba oyo elongi, ezali na motuya, na libateli mpe epambolami.

XI. BOSUKI MPE KEKEBISI (22:6-21) .

Ba citations euti na NKJV longola se soki elobami ndenge mosusu.

EBIMISI 1.1

Yesu azali na kati ya Mangomba

Mangomba nsambo: Motángó 7 ezali elilingi ya kokoka to kosilisa, yango wana buku yango ezalaki mpo na lingomba nyonso ya Azia.

Milimo Samboezali Molimo Mosantu ya Nzambe. Yisaya 11:1-2 elobeli makambo nsambo ya Molimo moko.

“Etando moko ekobima uta na ekumu ya Yese, uta na misisa na ye Etape ekobota mbuma. Molimo ya Nkolo ekopema likolo na ye -Molimo ya mayele mpe ya bososoli, Molimo ya toli mpe ya nguya, Molimo ya boyebi mpe ya kobanga Nkolo.”

Alpha Na Oméga ezali baletre ya liboso mpe ya nsuka ya alfabe ya Greke mpe elimboli ebandeli mpe nsuka (Emoniseli 22:13). Maloba yango moko esalelami mpo na Tata mpe Mwana (1:8, 17; 2:8; 22:13).

Ba Bougies Sambo ya Woloezali mangomba nsambo na Azia (1:20).

Yesu Na Kati Ya Ba Bougies: Azali penepene, mpe mosika te (Matié 28:20).

Robe Na Se Na Makolo Na Ye Na Ceinture Ya Wolo: Yesu alati lokola nganga-nzambe monene (Exode 28:4; 29:5).

Motó Na Suki Ya Pembe: Pembe ezali elilingi ya bopeto mpe bosembo.

Miso Na Moto oyo ezali kopela móto: Miso na ye ezali komona makambo nyonso oyo ezali kosalema (Baebele.4:13; Emoniseli 19:12).

Makolo ya Bronze ezali elilingi ya makoki ya kobebisa banguna na Ye (Mika 4:13; 1 Ntango 28:18).

Mongongo Ya Mai Ebele: Azali koloba na bokonzi lokola na Ngomba Sinai.

Minzoto Sambobazali banzulu ya mangomba (1:20). Anzulu elakisi "momemi-nsango," yango wana bazali mpenza baanzulu te, kasi bakokaki kozala bamonisi ya bato.

Mopanga na Monoko ezali Liloba ya Nzambe, nsango malamau te (nsango malamau), kasi liloba ya kosambisa (Yisaya 11:4 mpe Baebele 4:12, 13). Kanisá naino mbongwana oyo esalemaki na ngomba.

Elongi oyo ezali kongenga: Klisto azali nkembo ya nkembo ya Nzambe (Baebele 1:3).

Ya Liboso mpe Ya Nsuka: Azali ebandeli mpe nsuka ya bozalisi, emoniseli mpe elikia.

Moto ya Bomoi Oyo Akufaki: Tokotambola nzela moko te Ye atambolaki te; kokutana na bobangi nyonso Ye akutanaki na yango te mpe bunda na monguna moko te Alongi te.

Bafungola Ya Liwa Na Hadès: Liloba ya malamau awa ezali Hadès, Lifelo te. Hadès ezali esika oyo mowei akendaka, mokili oyo emonanaka te. Ezalaki na ntina mingi mpo na lingomba oyo banyokolamaki koyeba nani azali kokamba liwa. "Moto oyo andimi ngai, ata akufi, akozala na bomoi" (Yoane 11:25).

Mokapo 1 ezali maloba ya ebandeli ya buku yango. Buku oyo ezali nsango oyo euti na Nzambe, oyo epesamaki epai ya bakristu na Azia pene na nsuka ya ekeke ya liboso nsima ya liwa ya Klisto, na Yesu, anzulu na ye mpe mosaleli na ye Yoane. Elobeli makambo oyo elingaki kosalema mosika te. Baoyo batangi basengeli koyeba ete Yesu azali na bomoi, alongi, mosambisi, nganga-nzambe, Mokonzi ya bakonzi ya mabele mpe Mobikisi. Lisusu, motángi ayebi ete Akozonga. Nyonso oyo ezalaki na ntina mingi mpo na bandeko na biso na ntango wana oyo bazalaki pene ya kokota na minyoko ya mabe koleka na lisolo ya lingomba. Awa na maloba ya ebandeli, Nzambe azali déjà kopesa makasi, mpiko pe libondisi, kolakisa kitoko pe bonene ya Nkolo ya bakristu, Yesu Klisto. Lokola Yoane, bato nyonso bakokwea liboso ya makolo ya Yesu mokolo mosusu. Nsango ezali polele mpo na baye balingaki kobomama mpo na nsango malamau ya Klisto: Yesu azali na nguya likolo ya liwa. Mwana ya Nzambe oyo ya nkembo, ya nguya nyonso, ya peto ezali Yesu.

EBIMISI 2 NA 3

Mikanda epai ya Mangomba

TO: Lingomba ya Efese

EUTI NA: Ye oyo asimbi minzoto nsambo na loboko na Ye ya mobali, oyo azali kotambola na katikati ya mwinda nsambo ya wolo ateleme

NAYEBI:misala na bino, mosala na bino, motema molai na bino, mpe ete bokoki koyika mpiko te baoyo bazali mabe. Mpe omeki baoyo balobaka ete bazali bantoma kasi bazali te, mpe omoni bango bato ya lokuta; mpe boyika mpiko mpe bozali na bompikiliki, mpe bosali mosala mpo ya nkombo na Ngai mpe bolembi te.

NAZA NA ELOKO CONTRE YO:otiki bolingo na yo ya liboso (kozanga bolingo, misala ezali na motuya te - 1 Bakolinti 13).

MASOLO YA KOLEMBISA: Bomikundola uta esika bokweyaki; boyamboli mpe bosala misala ya yambo.

TO MOSUSU: Nakoya epai na yo nokinoki mpe nakolongola eteleme na yo ya mwinda na esika na yango.

NA LIBOSO NA YO:oyinaka misala ya ba Nikolaita (Irénee alobaki ete ezalaki perversion mpe décadence).

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa ye alya mbuma ya nzete ya bomoi na paradis ya Nzambe.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Smirne

EUTI NA:ya Yambo mpe ya Nsuka, oyo akufaki, mpe akómaki na bomoi

NAYEBI:misala na bino, bolzi, mpe bobola (kasi bozali na bozwi); mpe [nayebi] kofinga ya baoyo balobaka ete bazali Bayuda mpe bazali te, kasi [bazali] sinagoga ya Satana.

MASOLO YA KOLEMBISA: Bobanga ata moko te na makambo maye bozali pene ya konyokwama. Ya solo, zabolo alingi kobwaka [basusu] kati na bino na boloko, mpo ete bomeka, mpe bokozwa bolzi mikolo zomi. Zala fidèle tii na liwa nakopesa yo motole ya bomoyi.

MPO NA MOBALI OYO:akozokisama te na liwa ya mibale.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Pergamo

EUTI NA: Ye oyo azali na mopanga ya mino mibale ya makasi

NAYEBI:misala na bino, mpe wapi bofandi, wapi kiti ya bokonzi ya Satana [ezali.] Mpe osimbi makasi na nkombo na Ngai, mpe owanganaki kondima na Ngai te ata na mikolo miye Antipas [azalaki] martiru na Ngai ya sembo, oyo abomamaki kati na bino, esika Satana afandi.

NAZA NA ELOKO CONTRE YO:ozali kuna baoyo basimbaka liteya ya Balama, oyo ateyaki Balaka ete atya libaku liboso ya bana ya Yisraele, bálya biloko oyo bapesaki bikeko mbeka, mpe asala pite. Na bongo, bozali mpe na baye basimbaka mateya ya Banikolai, likambo oyo nayinaka. [Ba Nikolaita bateyaki lisanga ya basi, ete ekobo mpe pite ezali makambo ya kozanga komibanzabanza, ete kolya misuni oyo epesami na bikeko ezalaki mpenza na mibeko; mpe asangisaki milulu mingi ya bapakano na milulu ya boklisto. (Lisoló ya Adam Clarke)].

MASOLO YA KOLEMBISA: Bobongola mitema

TO TE: Nakoya epai na yo noki mpe nakobunda na bango na mopanga ya monoko na Ngai.

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa mwa ndambo ya mana oyo ebombami mpo na kolya. Mpe nakopesa ye libanga moko ya mpembe, mpe na libanga yango nkombo ya sika ekomami oyo moto moko te ayebi longola kaka moto oyo azwi.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Thyratira

EUTI NA: Mwana ya Nzambe, oyo azali na miso lokola lolemo ya móto, mpe makolo na Ye lokola motako ya malamú.

NAYEBI:misala na yo, bolingo, mosala, kondima, mpe motema molai na yo; mpe [lokola] mpo na misala na bino, oyo ya nsuka [ezali] mingi koleka oyo ya liboso.

NAZA NA ELOKO CONTRE YO:otiki mwasi wana Yezabele, oyo amibengi mosakoli mwasi, ateya mpe abenda basali na Ngai mpo na kosala pite mpe kolia biloko oyo bapesaki bikeko mbeka.

MASOLO YA KOLEMBISA:bosimba makasi oyo bozali na yango tii nakoya.

TO MOSUSU: Nakobwaka ye na mbeto ya maladi, mpe baoyo bakosala ekobo elongo na ye na bolzi monene, longola se soki babongoli motema na misala na bango. Nakoboma bana na ye na liwa, mpe mangomba nyonso ekoyeba ete nazali Ye oyo alukaka makanisi mpe mitema. Mpe nakopesa moko na moko na bino engebene misala na bino.

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa bokonzi likoló na bikólo. Akoyangela bango na lingenda ya ebende. Bakobukana lokola bambeki ya moyemi-mbeki lokola ngai mpe nazwaki epai ya Tata na Ngai mpe nakopesa ye monzoto ya ntongo.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Sarde

EUTI NA: Ye oyo azali na Milimo nsambo ya Nzambe mpe minzoto nsambo

NAYEBI:misala na yo, ete ozali na nkombo ete ozali na bomoi, kasi ozali kokufa.

MASOLO YA KOLEMBISA: Bozala na bokebi, mpe bolendisa biloko bitikali, biye bizali pene mpo na kokufa, mpo namoni te misala na bino ya kokoka [ekoka] liboso ya Nzambe. Bongo bomikundola lolenge boyambaki mpe boyokaki; bosimba makasi mpe boyamboli.

TO MOSUSU: Nakoya likolo na yo lokola moyibi, mpe okoyeba te ngonga nini nakoyela yo.

MPO NA MOBALI OYO:akolata bilamba ya pembe, mpe nakopangusa nkombo ya ye te uta na Buku ya Bomoi; kasi nakoyambola nkombo na ye liboso ya Tata na Ngai mpe liboso ya baanzelu na Ye.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Philadelphie

EUTI NA: Ye oyo azali mosantu, Ye oyo azali solo, Ye oyo azali na fungola ya David, Ye oyo afungoli pe moto akanga te, pe akanga pe moto afungoli te.

NAYEBI:ozali na mwa makasi, obateli liloba na Ngai, mpe owanganaki nkombo na Ngai te.

MASOLO YA KOLEMBISA: Lokola obateli etinda na Ngai ya koyika mpiko, ngai mpe nakobatela yo na ngonga ya komekama oyo ekoyela mokili mobimba, mpo na komeka baye bafandi na mabele. Tala, nazali koya noki! Simbá makasi oyo ozali na yango, mpo moto moko te azwa motole na yo.

MPO NA MOBALI OYO: Nakokómisa ye likonzí na tempelo ya Nzambe na Ngai, mpe akobima lisusu te. Mpe nakokoma likolo na ye nkombo ya Nzambe na Ngai mpe nkombo ya engumba ya Nzambe na Ngai, Yelusaleme ya Sika, oyo ekokita uta na lola uta na Nzambe na Ngai mpe [nakokoma likolo na ye] nkombo na ngai ya sika.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Laodikia

EUTI NA:ya Amen, Motatoli ya Sembo mpe ya Solo, Ebandeli ya bozalisi ya Nzambe.

NAYEBI:misala na yo, ete ozali malili te mpe molunge te. Nakokaki kolinga ete ozala malili to molunge.

MASOLO YA KOLEMBISA:somba epai na Ngai wolo oyo epetolami na móto, mpo ete ozala na bozwi; mpe bilamba ya mpembe, ete bólata, [ete] nsóni ya bolumbu na bino emonana te; mpe pakola miso na yo na nkisi ya miso, mpo omona. Bato nyonso oyo nalingaka, napamelaka mpe napesaka etumbu. Yango wana, bózala na molende mpe bó bongola mitema.

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa nzela ya kofanda elongo na Ngai na kiti na Ngai, lokola ngai mpe nalongaki mpe nafandaki elongo na Tata na Ngai na kiti na Ye ya bokonzi
YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

EBIMISI 1.1

Yesu azali na kati ya Mangomba

Mangomba nsambo: Motángó 7 ezali elilingi ya kokoka to kosilisa, yango wana buku yango ezalaki mpo na lingomba nyonso ya Azia.

Milimo Samboezali Molimo Mosantu ya Nzambe. Yisaya 11:1-2 elobeli makambo nsambo ya Molimo moko.

“Etando moko ekobima uta na ekumu ya Yese, uta na misisa na ye Etape ekobota mbuma. Molimo ya Nkolo ekopema likolo na ye -Molimo ya mayele mpe ya bososoli, Molimo ya toli mpe ya nguya, Molimo ya boyebi mpe ya kobanga Nkolo.”

Alpha Na Oméga ezali baletre ya liboso mpe ya nsuka ya alfabe ya Greke mpe elimboli ebandeli mpe nsuka (Emoniseli 22:13). Maloba yango moko esalelami mpo na Tata mpe Mwana (1:8, 17; 2:8; 22:13).

Ba Bougies Sambo ya Woloezali mangomba nsambo na Azia (1:20).

Yesu Na Kati Ya Ba Bougies: Azali penepene, mpe mosika te (Matié 28:20).

Robe Na Se Na Makolo Na Ye Na Ceinture Ya Wolo: Yesu alati lokola nganga-nzambe monene (Exode 28:4; 29:5).

Motó Na Suki Ya Pembe: Pembe ezali elilingi ya bopeto mpe bosembo.

Miso Na Moto oyo ezali kopela mótó: Miso na ye ezali komona makambo nyonso oyo ezali kosalema (Baebele.4:13; Emoniseli 19:12).

Makolo ya Bronze ezali elilingi ya makoki ya kobebisa banguna na Ye (Mika 4:13; 1 Ntango 28:18).

Mongongo Ya Mai Ebele: Azali koloba na bokonzi lokola na Ngomba Sinai.

Minzoto Sambobazali banzulu ya mangomba (1:20). Anzulu elakisi "momemi-nsango," yango wana bazali mpenza baanzulu te, kasi bakokaki kozala bamonisi ya bato.

Mopanga na Monoko ezali Liloba ya Nzambe, nsango malamumu te (nsango malamumu), kasi liloba ya kosambisa (Yisaya 11:4 mpe Baebele 4:12, 13). Kanisá naino mbongwana oyo esalemaki na ngomba.

Longi oyo ezali kongenga: Klisto azali nkembo ya nkembo ya Nzambe (Baebele 1:3).

Ya Liboso mpe Ya Nsuka: Azali ebandeli mpe nsuka ya bozalisi, emoniseli mpe elikia.

Moto ya Bomoi Oyo Akufaki: Tokotambola nzela moko te Ye atambolaki te; kokutana na bobangi nyonso Ye akutanaki na yango te mpe bunda na monguna moko te Alongi te.

Bafungola Ya Liwa Na Hadès: Liloba ya malamumu awa ezali Hadès, Lifelo te. Hadès ezali esika oyo mowei akendaka, mokili oyo emonanaka te. Ezalaki na ntina mingi mpo na lingomba oyo banyokolamaki koyeba nani azali kokamba liwa. "Moto oyo andimi ngai, ata akufi, akozala na bomoi" (Yoane 11:25).

Mokapo 1 ezali maloba ya ebandeli ya buku yango. Buku oyo ezali nsango oyo euti na Nzambe, oyo epesamaki epai ya bakristu na Azia pene na nsuka ya ekeke ya liboso nsima ya liwa ya Klisto, na Yesu, anzulu na ye mpe mosaleli na ye Yoane. Elobeli makambo oyo elingaki kosalema mosika te. Baoyo batangi basengeli koyeba ete Yesu azali na bomoi, alongi, mosambisi, nganga-nzambe, Mokonzi ya bakonzi ya mabele mpe Mobikisi. Lisusu, motángi ayebi ete Akozonga. Nyonso oyo ezalaki na ntina mingi mpo na bandeko na biso na ntango wana oyo bazalaki pene ya kokota na minyoko ya mabe koleka na lisolo ya lingomba. Awa na maloba ya ebandeli, Nzambe azali déjà kopesa makasi, mpiko pe libondisi, kolakisa kitoko pe bonene ya Nkolo ya bakristu, Yesu Klisto. Lokola Yoane, bato nyonso bakokwea liboso ya makolo ya Yesu mokolo mosusu. Nsango ezali polele mpo na baye balingaki kobomama mpo na nsango malamumu ya Klisto: Yesu azali na nguya likolo ya liwa. Mwana ya Nzambe oyo ya nkembo, ya nguya nyonso, ya peto ezali Yesu.

EBIMISI 2 NA 3

Mikanda epai ya Mangomba

TO: Lingomba ya Efese

EUTI NA: Ye oyo asimbi minzoto nsambo na loboko na Ye ya mobali, oyo azali kotambola na katikati ya mwinda nsambo ya wolo ateleme

NAYEBI:misala na bino, mosala na bino, motema molai na bino, mpe ete bokoki koyika mpiko te baoyo bazali mabe. Mpe omeki baoyo balobaka ete bazali bantoma kasi bazali te, mpe omoni bango bato ya lokuta; mpe boyika mpiko mpe bozali na bompikiliki, mpe bosali mosala mpo ya nkombo na Ngai mpe bolembi te.

NAZA NA ELOKO CONTRE YO:otiki bolingo na yo ya liboso (kozanga bolingo, misala ezali na motuya te - 1 Bakolinti 13).

MASOLO YA KOLEMBISA: Bomikundola uta esika bokweyaki; boyamboli mpe bosala misala ya yambo.

TO MOSUSU: Nakoya epai na yo nokinoki mpe nakolongola etelemelelo na yo ya mwinda na esika na yango.

NA LIBOSO NA YO:oyinaka misala ya ba Nikolaita (Irénee alobaki ete ezalaki perversion mpe décadence).

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa ye alya mbuma ya nzete ya bomoi na paradisi ya Nzambe.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Smirne

EUTI NA:ya Yambo mpe ya Nsuka, oyo akufaki, mpe akómaki na bomoi

NAYEBI:misala na bino, bolózi, mpe bobola (kasi bozali na bozwi); mpe [nayebi] kofinga ya baoyo balobaka ete bazali Bayuda mpe bazali te, kasi [bazali] sinagoga ya Satana.

MASOLO YA KOLEMBISA: Bobanga ata moko te na makambo maye bozali pene ya konyokwama. Ya solo, zabolo alingi kobwaka [basusu] kati na bino na boloko, mpo ete bomeka, mpe bokozwa bolózi mikolo zomi. Zala fidèle tii na liwa nakopesa yo motole ya bomoyi.

MPO NA MOBALI OYO:akozokisama te na liwa ya mibale.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Pergamo

EUTI NA: Ye oyo azali na mopanga ya mino mibale ya makasi

NAYEBI:misala na bino, mpe wapi bofandi, wapi kiti ya bokonzi ya Satana [ezali.] Mpe osimbi makasi na nkombo na Ngai, mpe owanganaki kondima na Ngai te ata na mikolo miye Antipas [azalaki] martiru na Ngai ya sembo, oyo abomamaki kati na bino, esika Satana afandi.

NAZA NA ELOKO CONTRE YO:ozali kuna baoyo basimbaka liteya ya Balama, oyo ateyaki Balaka ete atya libaku liboso ya bana ya Yisraele, bálya biloko oyo bapesaki bikeko mbeka, mpe asala pite. Boye bozali pe na baye basimbaka mateya ya ba Nikolaita, likambo oyo nayinaka. [Ba Nikolaita bateyaki lisanga ya basi, ete ekobo mpe pite ezali makambo ya kozanga komibanzabanza, ete kolya misuni oyo epesami na bikeko ezalaki mpenza na mibeko; mpe asangisaki milulu mingi ya bapakano na milulu ya boklisto. (Lisoló ya Adam Clarke)].

MASOLO YA KOLEMBISA: Bobongola mitema

TO TE: Nakoya epai na yo noki mpe nakobunda na bango na mopanga ya monoko na Ngai.

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa mwa ndambo ya mana oyo ebombami mpo na kolya. Mpe nakopesa ye libanga moko ya mpembe, mpe na libanga yango nkombo ya sika ekomami oyo moto moko te ayebi longola kaka moto oyo azwi.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Thyratira

EUTI NA: Mwana ya Nzambe, oyo azali na miso lokola lolemo ya móto, mpe makolo na Ye lokola motako ya malamú.

NAYEBI:misala na yo, bolingo, mosala, kondima, mpe motema molai na yo; mpe [lokola] mpo na misala na bino, oyo ya nsuka [ezali] mingi koleka oyo ya liboso.

NAZA NA ELOKO CONTRE YO:otiki mwasi wana Yezabele, oyo amibengi mosakoli mwasi, ateya mpe abenda basali na Ngai mpo na kosala pite mpe kolia biloko oyo bapesaki bikeko mbeka.

MASOLO YA KOLEMBISA:bosimba makasi oyo bozali na yango tii nakoya.

TO MOSUSU: Nakobwaka ye na mbeto ya maladi, mpe baoyo bakosala ekobo elongo na ye na bolzi monene, longola se soki babongoli motema na misala na bango. Nakoboma bana na ye na liwa, mpe mangomba nyonso ekoyeba ete nazali Ye oyo alukaka makanisi mpe mitema. Mpe nakopesa moko na moko na bino engebene misala na bino.

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa bokonzi likoló na bikólo. Akoyangela bango na lingenda ya ebende. Bakobukana lokola bambeki ya moyemi-mbeki lokola ngai mpe nazwaki epai ya Tata na Ngai mpe nakopesa ye monzoto ya ntongo.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Sarde

EUTI NA: Ye oyo azali na Milimo nsambo ya Nzambe mpe minzoto nsambo

NAYEBI:misala na yo, ete ozali na nkombo ete ozali na bomoi, kasi ozali kokufa.

MASOLO YA KOLEMBISA: Bozala na bokebi, mpe bolendisá biloko bitikali, biye bizali pene mpo na kokufa, mpo namoni te misala na bino ya kokoka [ekoka] liboso ya Nzambe. Bongo bomikundola lolenge boyambaki mpe boyokaki; bosimba makasi mpe boyamboli.

TO MOSUSU: Nakoya likolo na yo lokola moyibi, mpe okoyeba te ngonga nini nakoyela yo.

MPO NA MOBALI OYO:akolata bilamba ya pembe, mpe nakopangusa nkombo ya ye te uta na Buku ya Bomoi; kasi nakoyambola nkombo na ye liboso ya Tata na Ngai mpe liboso ya baanzelu na Ye.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Philadelphie

EUTI NA: Ye oyo azali mosantu, Ye oyo azali solo, Ye oyo azali na fungola ya David, Ye oyo afungoli pe moto akanga te, pe akanga pe moto afungoli te.

NAYEBI:ozali na mwa makasi, obateli liloba na Ngai, mpe owanganaki nkombo na Ngai te.

MASOLO YA KOLEMBISA: Lokola obateli etinda na Ngai ya koyika mpiko, ngai mpe nakobatela yo na ngonga ya komekama oyo ekoyela mokili mobimba, mpo na komeka baye bafandi na mabele. Tala, nazali koya noki! Simbá makasi oyo ozali na yango, mpo moto moko te azwa motole na yo.

MPO NA MOBALI OYO: Nakokómisa ye likonzí na tempelo ya Nzambe na Ngai, mpe akobima lisusu te. Mpe nakokoma likolo na ye nkombo ya Nzambe na Ngai mpe nkombo ya engumba ya Nzambe na Ngai, Yelusaleme ya Sika, oyo ekokita uta na lola uta na Nzambe na Ngai mpe [nakokoma likolo na ye] nkombo na ngai ya sika.

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

TO: Lingomba ya Laodikia

EUTI NA:ya Amen, Motatoli ya Sembo mpe ya Solo, Ebandeli ya bozalisi ya Nzambe.

NAYEBI:misala na yo, ete ozali malili te mpe molunge te. Nakokaki kolinga ete ozala malili to molunge.

MASOLO YA KOLEMBISA:somba epai na Ngai wolo oyo epetolami na móto, mpo ete ozala na bozwi; mpe bilamba ya mpembe, ete bólata, [ete] nsóni ya bolumbu na bino emonana te; mpe pakola miso na yo na nkisi ya miso, mpo omona. Bato nyonso oyo nalingaka, napamelaka mpe napesaka etumbu. Yango wana, bózala na molende mpe bó bongola mitema.

MPO NA MOBALI OYO: Nakopesa nzela ya kofanda elongo na Ngai na kiti na Ngai, lokola ngai mpe nalongaki mpe nafandaki elongo na Tata na Ngai na kiti na Ye ya bokonzi

YE OYO AZA NA MATOYI, TIKA AZO YOKA OYO MOLIMO ALOBI NA BA EGLISE.

EBIMISI YA 4

Kiti ya bokonzi ya Nzambe na Lola

Nzambe ya Ba chrétiens Aza na Contrôle ya Univers
(Amperere moko ya Loma te)

Ekuke oyo efungwami mpo na kokende na likoló. Kosalela liloba "likoló" ezali mingi koleka esika oyo Nzambe afandaka. Omniprésent ekoki kozala limité te na esika moko ya géographique. Azali ntango nyonso na bisika nyonso. Lola ezali mingi ya ezalela ya kozala koleka esika. Tokoki kokanisa yango lokola etúká ya elimo. Baefese 2 elobi ete bakristu bafandi elongo na Klisto na bisika ya lola. Bafilipi 3:20 elobi ete, "bana mboka na biso ezali na lola," Na tina ya Klisto, lelo tozali na libaku malamuru ya kokota na miso ya Nzambe oyo azali na lola. Porte ouverte epesaka makanisi ya accès libre na présence ya Nzambe.

Kiti ya bokonzi elakisi bokonzi, nguya, bokonzi, bokonzi mpe bokonzi. Ezali mingi koleka kaka eteni ya ndako. Tokotanga na ntina ya "trone" mbala 38. Nsango ezali polele: Nzambe nde azali kotambwisa makambo nyonso.

Mabanga ya motuya: Moto oyo afandi na kiti ya bokonzi azali na nkembo, na nkembo, mpe azali kongenga. Nzambe azali na nkembo ya kokamwa.

Arc-en-ciel ezali elembo ya kondimana ya ngolu. Tala Genese 9 na Ezekiel 1. Emonaneli oyo ekoyebisa bikateli ya somo ya Nzambe kasi bato na ye basengeli mpe koyeba mawa na Ye!

Bankulutu ntuku mibale na mine ezali elilingi ya lingomba. Na ebongiseli ya bosantu ya Kondimana ya Kala ya bonganga-nzambe ya Balevi, 24 ezalaki motango ya mbongwana kati na banganga-nzambe. (1 Ntango 24:1-19). Mitole na bango ezali "stéphanos," motole ya molongi, na esika ya kozala motole ya bokonzi. Bafandi na bakiti ya bokonzi, bazali koyangela (Emoniseli 1:5, 6). Bilamba ya pembe ezali komonisa bopeto mpe misala malamuru ya basantu (Emoniseli 19:8). Na yango, banani bazali bato oyo bapetolami, balongi, oyo bazali koyangela, oyo bazali banganga-nzambe ya Nzambe oyo batondi na misala malamuru mpe oyo bazali na boyokani makasi na Nzambe? Bazali bakristo! Oyo ezali lingomba! Bazali bonganganzambe ya bokonzi! Tángá 1 Petelo 2:5, 9; Emoniseli 1:6; 5:9, 10; 20:4, 6 mpe 1 Ntango 23:4 . Na kati ya bato nkóto ntuku mibale na minei (24 000) basengelaki kotala mosala ya ndako ya Yehova, bato nkóto motoba bazalaki bakonzi mpe basambisi.

Nkake, mingongo mpe nkakentango nyonso kolakisa elakiseli ya nkanda mpe nguya ya Nzambe lokola mpe ntango mpo na Ye koloba. Tala Baebele 12. Mongongo ya Nzambe elakisi somo mpo na batomboki kasi elikya mpo na bato ya botosi.

Miinda nsambo ya móto ezali komonisa Molimo Mosantu ya Nzambe (Emoniseli 1:4). Ezali moto mpo ayebi nionso mpe abimisi nionso.

Mbu ya vitreezali bokabwani kati na Nzambe mpe bikelamu nyonso ya nse. Na tempelo ya Salomo, (2 Ntango 4:2-6), mbu ya motako etiamaki kati ya nganga-nzambe mpe Esika Mosantu esika Nzambe abimaki. Nzambe azali Mosantu (kabwani).

Bikelamu minei ya bomoibazali bakeruba, bato oyo babatelaka bosembo mpe bosantu ya Nzambe. Bazali wago ya bitumba ya Nzambe (Ezekiele 1 na 10). Bazali komona nyonso. Bazali lokola banyama mpo na kobebisa, makasi mpo na kosalela, mayele mpo na kosala mpe mbangu mpo na kokokisa mokano ya Nzambe. Nsango ezali ete Nzambe azali na bisaleli malamumu mpo na kobundisa monguna nyonso.

Kobwaka mitole liboso ya kiti ya bokonziezali elilingi ya losambo oyo ezangi nsuka (komikitisa).

Emoniseli eteyi elonga ya lingomba, bakristu, likolo ya banyokoli ya Baloma. Etumba ekozala makasi mpe bato mingi bakobungisa bomoi na bango. Bisika ya bitumba ekokaki kobangisa motángi yango wana, liboso ya komona bolzi ya ndenge wana, esengelaki kopesa basaleli ya Nzambe elikya mpe elikya. Yango wana tozali komona nguya mpe bokonzi ya Nzambe. Ezali na ntina te nini emonani lokola ezali na bomoi. Moklisto mokomoko asengeli koyeba na ntembe te ete Nzambe nde azali kotambwisa molóngó mobimba. Makambo manso makosala elongo mpo na bolamu bwa baye balingi Nkolo, baye babengami engebene na mokano mwa Ye (Baloma 8::28). Lingomba ezali ntango nyonso liboso ya kiti ya bokonzi ya Nzambe. Kobanga te!

EBIMISI 5.1

Mwana-Mpate Azwi Rulo

Yesu Abomamaki kasi Azali na Bomoi mpe Abongi Kobimisa Bikateli oyo Ekoya.

Buku oyo ekangami na elemboezali lisolo ya bikateli ya Nzambe na banguna ya lingomba na etumba ya lingomba na Rome.

- **Ekangamaki na bilembo nsambo** elakisi ete makambo oyo ezalaki na kati ebombamaki longola kaka soki moto moko akofungola bilembo. Ntina ya elembo ezalaki mpo ete emonana te.
- **Na loboko na Ye ya mobali:** Kobosana ata moke te ete mikolo mizali koya ezali na loboko ya Nzambe (ya makasi). Ba gouvernements, ba armées na ba sociétés multinationales ekoki ko influencer vie na yo mais Nzambe nde mutu asimbi avenir na yo.
- **Nkosi ya Yuda** ezali Yesu (Genese 49:9, 10), mokonzi ya libota ya Yuda.
- **Mosisa ya Davidi:** Yesu azali mokitani ya Davidi (libota ya mosuni) mpe nkoko ya Davidi (lokola Mozalisi).
- **Mwana-Mpate moko oyo babomaki:** Babomi mpo azalaki totalement botosi na Tata. Abomamaki mpo azalaki kolinga basumuki. Yoane 1:29 - Mwana na Mpate ya Nzambe oyo alongolaka masumu ya mokili. Kasi mwana-mpate oyo bapesaki mbeka mpe babomi azali na makolo na ye. Azali lisusu na bomoi! Mwana-mpate azalaki konyata motema petee mpe komikitisa na ye. Bato ya motema petee mpe ya komikitisa bakokutana na dalagona mpe ba pion na ye ya nyama na buku oyo. Talá Yoane 1:36; 1 Petelo 1:19; Yisaya 53:7 .

- **Maseke nsambo:** Azali na pouvoir total
- **Miso Sambo:** 2 Ntango 16:9 "Mpo miso ya Yehova ezali kokende mbangu na mabele mobimba, mpo na komimonisa makasi mpo na baoyo motema na bango ezali sembo epai na ye."
- **Nzembo ya Sika** Loyembo ya kala ezalaki ya Moize (Emoniseli 15:3), oyo ayemba tango Nzambe alongolaki Yisalaele na boombo ya Ezipito. Loyembo ya sika ezali emoniseli ya sika ya nguya mpe bolamu ya Nzambe mpo na kobikisa bato na Ye.

Bakoyangela mabele: Kasi baklisto bazali deja koyangela. Emoniseli 20:6 elobi ete basantu bakozala banganga-nzambe ntango bazalaki deja banganga-nzambe. Monoko oyo ezali kaka kopesa ntina ete lipamboli ya lelo ekolanda. Boyokani oyo baklisto bazali na yango na Klisto ekosila soko moke te, ata na liwa te.

Mokapo 4 ezali kolakisa nguya ya Nzambe mpe mokapo 5 ezali kolakisa mawa na ye, (Nzambe Mokeli mpe Nzambe Mosikoli). Mozwi-na-Nguya-Nyonso oyo azali koyangela molóngó mobimba azali moto oyo alingaka bato na Ye na mbeka. Yesu abundi etumba ya maboko na maboko na Satana mpe azalaki na ba cicatrices ya kolakisa mpo na yango kasi alongaki! Wana ezali maloba ya kobondisa mpo na lingomba oyo ezali konyokwama. "Tika motema na yo etungisama te. Ndimela Nzambe pe ndimela ngai!"

EBIMISI 6.1

Mwana-Mpate Afungoli Bikambo

Yesu Abimisi bikateli Minei ya mpasi ya Nzambe
Pona Kosopama Na Banguna Ya Eklezia

Bampunda Minei, Bato oyo batambolaka na mpunda mpe Mipepeezali bikateli minei ya mpasi (ya nsomo) ya Nzambe. Talá Emoniseli 7:1 mpe Zakalia 6:1-8 mpo na komona ndenge oyo mipepe minei yango ezali kobundisa bato oyo bazangi botosi mpe ete mipepe yango ekokani na bampunda minei ya langi ekeseni. Elembo yango esosolami na Ezekiele 14:12-23. Na nzala, na banyama ya zamba, na mopanga mpe na bolzi, Nzambe azali kopesa etumbu na ekolo moko ya mabe. Na Emoniseli 6 tomoni bikateli 4 ya somo, bampunda minei mpo na koyeba ete oyo ezali likambo, kasi tomoni mokumbi mpunda mosusu kobima liboso ya basusu. Na yango, mpo na kobatela motango minei, malzi mibale esangisami na mokumbi mpunda ya minei.

Mokumbi mpunda ya mpembezali Yesu, Liloba na Bomoi oyo asambisaka mpe alongi. Talá Emoniseli 19:11-16; Yoane 12:48 mpe 1:1-4 . Motole na ye ezali motole ya molongi. Langi ya mpunda na ye ezali elilingi ya bopeto mpe bosembo.

Mokumbi mpunda ya Motaneezali elilingi ya etumba. Motane ezali langi ya makila.

Mokumbi mpunda ya moindoezali nzala. Talá Ezekiele 4:10, 16 mpo na komona elembo yango. Na échelle emekaka bilei mpo ezali mingi te. Mbongo oyo elakisami ezali lifuti ya mokolo moko yango wana mobali asengeli kosala mokolo mobimba kaka mpo na kosomba mwa biloko ya ntina na bilei. Biloko oyo ezali na

ntina te, vinyo mpe mafuta, ezali kozanga te mpo moto moko te akoki kosomba yango. Mbongo na bango nyonso ekosalelama kaka mpo na kobika.

Mokumbi mpunda oyo ezali na langi ya motane: Esambiselo oyo esilisi motángo ya bato minei oyo batambolaka na mpunda. Ezali bosambisi ya Nzambe na lolenge na yango nyonso. Pale ezali couleur ya liwa.

Eteni ya minei: Etumbu oyo ezali ya ndambo mpe ya mobimba te. Ezali naino na libaku ya koyambola mpe kokima nkanda ya Nzambe.

Sello ya mitano: Sima ya kopesa etumbu na mabele na ba jugements wana, ba martyrs ba gangi pona vengeance. Eyano ya Nzambe ezali "naino te ... bakristu mingi basengeli kokufa!" Elobeli yango emonisi polele epai ya bandeko oyo bakonyokolama ete Nzambe nde azalaki kokamba. Nyonso elingaki kosalema engebene na mwango ya bonzambe. Bakokaki kopema mpo mbano na bango ezalaki ya libateli.

Koningana ya mabele, moi oyo ekómi moindo, sanza oyo ezali na makila mpe minzoto oyo ezali kokwea: Oyo ezali nkanda ya Nzambe oyo esopani likolo ya basali mabe. Kokanisá yango na Yoele 1:15; 2:1-2, 10, 11, 28-32; Sefania 1:14, 15 mpe Yisaya 13:6-11 . Yoane asalelaki monoko ya bapofeta ya Kondimana ya Kala mpo na kosala elilingi ya bobebisi. Ezali elobeli ya elilingi mpe ezali elobeli ya solosolo te. Soki kaka monzoto moko ekweaki na mabele, bomoi awa elingaki kosila. Kasi na emonaneli bomoi ezali kokende liboso. Nsango ezali ete ekolo ya monguna esengeli kozwa etumbu mpe elingaki kokweya. Ntango Nzambe asopi etumbu na Ye likoló na monguna, moto moko te akimaka.

Yesu abandi komonisa mikolo mizali koya na oyo etali etumba kati na Nzambe mpe banguna na Ye. Toyebi déjà score final na conflit nionso ya boye. Nzambe akopesa banguna ya lingomba etumbu. Akosalela bango makambo ndenge asalelaka bikólo ya mabe banda kala. Akomemela bango malózi ya ndambo mpo na kobenga bango mpo na koyambola. Soki esalaka - boye monene! Soki baboyi, akobakisa makasi tii bakobongola mitema to bakobebisama. Atako baklisto oyo bakufaki martiru basengi kozongisa mabe, Nzambe azali na bokonzi mpenza mpe akolanda ndenge ekanamaki, atako baklisto mingi bakokufa. Na nsima, nini ezali mabe mpenza mpo na kolongolama na mokili oyo ya kala ya mawa mpo na kokende kozala elongo na Yesu? Mpo na mwa ntango, malózi yango ekolanda. Motuna ya ntina etunami, "Nani akotelema na mokolo ya nkanda ya Nzambe mpe ya Mwana-Mpate?" Eyano ezali na mokapo 7.

EBIMISI 7.1

Basaleli ya Nzambe 144.000 Bakangaki bilembo

Balandi ya Klisto batyami elembo mpo na kobatelama
Liboso ete The Axe Ekweya na Rome

Sello oyo ezali na elongi. Elembo oyo ewuti na Ezekiele 9. Yambo ya kotinda etumbu na ekolo esika baye sembo mpe baye bazangi bosembo bazalaki kofanda, Nzambe alingaki kondimisa bayengebene ete akosala bokeseni kati na bango. Elembo ezali ya solo te kasi lolenge ya koloba na basaleli na Ye, "Nkolo ayebe nani azali ya Ye." Yango ezalaki ndanga te ete baklisto bakonyokwama te elongo na bato ya mabe

ntango Nzambe akobeta mokili oyo ezali zingazinga na bango. Elingaki mpenza koloba ete mpasi wana ezalaki etumbu te mpo na bango. Tanga Ezekiele 21:3, 4 mpe tala ete bayengebene, atako batiamaki elembo, bakufaki ndenge moko na bato ya mabe ntango Babilone ebebisaki Yelusaleme na mobu 586 liboso ya ntango na biso Bokeseni ezalaki ete bayengebene oyo bakufaki balongaki kasi bato mabe oyo bakufaki balongaki.

144 000 ya Yisalaele. Basaleli boni ya Nzambe batyamaki elembo na Ezekiele 9? Bango nyonso! Donc, ezali awa. Bato 144 000 bazali komonisa bakristo nyonso. Zomi na mibale ezali motango ya bato ya Nzambe (12 mabota ya Israel, zomi na mibale ya bantoma). 12x12 epesi ntina ete oyo nyonso ezali bato ya Nzambe. Nkoto moko (1000) ezali motango mpo na mobimba to mobimba. Bazali ya Yisalaele mpo ete Yisalaele ezali bato ya Nzambe. Paulo na buku ya Bagalatia abengi lingomba "Yisraele ya Nzambe." Petelo (1 Petelo 2) abengi lingomba ekolo mosantu. 144.000 awa elakisi lingomba ya mokili mobimba.

Bitape ya mbila, oyo balati bilamba ya mpembe: Oyo ezali elilingi ya feti ya esengo, feti ya bandako oyo ezalaki na esengo koleka bafeti nyonso ya Bayuda.

Kozala ata moke te na nzala... ezali elilingi ya bomengo mpe bobateli (Yisaya 25:8 ; 40:8-10 mpe Nzembo 121:5, 6).

Emoniseli 6 esukaki na motuna "Nani akotelema na mokolo ya nkanda ya Nzambe?" Emoniseli 7 epesi eyano na motuna oyo: "Baoyo bazali ya Nzambe." Basali nionso ya Nzambe bazali na se ya libateli na Ye pe elembo esalaki! Basaleli ya Nzambe oyo bazalaki na bomoi na nzela ya esambiselo ya Nzambe likolo na Loma mpe batikalaki sembo epai ya Nzambe bazali sikawa elongo na Klisto na likolo na esengo. Sceau ya propriété protectrice esalaki vraitement! Bato 144 000 mpe ebele monene bazali bato kaka moko, baklisto ya sembo, oyo bamonaki liboso mpe nsima ya bolzi oyo Nzambe amemelaki Loma. Bato 144 000 bakangisami elembo mpo na koleka na bolzi mpe ebele monene ezali baoyo babimaki na bolzi. Bato 144.000 bazwi elembo ya Nzambe na elongi mpe lingomba ezwi elembo ya Nzambe na elongi (Emoniseli 3:12). Basali nionso ya Nzambe bazali na elembo oyo (Emoniseli 22:4). Ebele ya bato balandi Mwana-Mpate mpe bato 144.000 balandi ye (Emoniseli 14:4). Lingomba ezali mpe ekozala ntango nyonso na elonga.

EBIMISI 8 mpe 9

Ba kelelo Sambo Ebeti

Nzambe Apesi Ordre Ba Attaques Na Mokili Ya Ba Persecuteurs Ya Eglise

Silence na lolaebendaka likebi na bonene ya makambo oyo masengeli kokómela. Ezali rulo ya ngonga liboso ya eteni ya kobangisa. Ezali na bopemi mpo na kolakisa ete bikateli ya Nzambe ezongaka sima mpo na kopesa ntango mpo na basumuki babongola mitema (2 Petelo 3:9); retard oyo esalemaki liboso ete jury esakola ekateli yango.

Ba kelelokobenga bato na liyangani mpe lisusu kopesa makebisi (Mituya 10:1-5). Bakelelo yango ekosakola bosambisi ya Nzambe likolo ya banyokoli ya lingomba.

mpaka ya malasiekundolisi biso elembo ya mitano epai ba martyrs basengaki kozongisa mabe na babomi na bango. Sikawa, bikateli oyo ezali na eyano na mabondeli na bango.

Mato oyo euti na etumbelo Nzambe ayanolaka na mabondeli ya bayengebene (Yakobo 5:15-18).

Kelelo ya liboso. Nzambe a attaquer biloko ya kolia (vegetation). Bomikundola bolzi oyo ezali na Exode 9:24 .

Kelelo ya Mibale. Nzambe abundisaka mombongo. Mbu ezali elilingi ya bikolo (Yisaya 57:20; 17:12ff mpe Emoniseli 17:1, 2, 15). Ngomba ezali ekolo oyo ezwi etumbu (Yilimia 51:25; Amosa 4:1 mpe Yisaya 2:2). Bokanisa bolzi ya liboso ya Ezipito.

Kelelo ya misato. Nzambe abundisaka mai ya komela. Bokanisa bolzi ya liboso na Ezipito.

Kelelo ya Minei. Nzambe abundisaka environnement. Bokanisa peste ya 9e contre Egypte. Ekoki kozala bolzi ya mayoyo (Yoele 2:10) to elobeli ya elilingi ya kosambisa na motindo mobimba (Yisaya 13:10, 11; 34:4-5).

Baoyo bafandi na mabelebazali bato oyo bazangi Nzambe soki tokokanisi bango na baoyo bafandi na likoló (13:6) Talá 3:10; 6:10; 8:13; 11:10; 12:12; 13:8, 12, 14; 14:6; 17:8. Basantu, atako bafandi awa na mabele, bamonani lokola bato oyo bafandi na lola (12:12; 13:6).

Kelelo ya mitanoezali kanyaka ya kati.

Monzoto oyo ekweiezali Satana, nzambe ya mokili oyo, oyo akangaka miso na bososoli ya bato (2 Bakolinti 4:4).

Milinga oyo euti na libulu oyo ezangi nse. Satana azali kotinda bato bátambola na molili. Talá Masese 14:34 . Loma ekweaki na ndambo mpo na kobeba ya bizaleli malamumu na kati. Baloma 1:24-28 emonisi lolenge ya lisanga oyo eutaka na koboya koyambola. Tángá Baefese 2:2 .

Ba nsoso ya nyama. Bobebisi mpe molili ememaka bozangi bondimi, bobangi, kozanga komiyoka malamumu, biyambayamba mpe mobulu ya kati, makambo nyonso oyo ezali konyokola bato. Komonana na bango lokola kitoko ya mwasi ebombaka nguya na bango ya kobebisa. Baplake ya ntolo ya ebende emonisaka ndenge oyo ezali mpasi mpo na kobebisa yango.

Elembo ya Nzambeemonisi ete awa ezali na bolzi oyo mokapo 7 elobeli mpe baklisto babatelami.

Kelelo ya motobaezali invasion ya libanda.

Ebale Efrateezali esika oyo mampinga nyonso ya banguna eutaka (Yisaya 9:7, 8; 11:15; 7:20).

200.000.000ezali motángo monene mpenza na boye ete ezali kobangisa monguna mpe kosala ete basantu básepela.

Yesu abimisi nsuka ya lisolo ya bikateli ya Nzambe na monyokoli monene ya lingomba - Bokonzi ya Roma. Kasi nsuka eyaka mbala moko te. Nzambe na ngolu na Ye amekaka mbala moko lisusu kondimisa bato

mabe mpo na koyambola liboso ete básilisa bango. Kasi ezali na litomba te. Liboso ya etumbu ya Nzambe, bazali kaka koboya koyambola na misala na bango ya mabe. Monguna oyo azali na motema makasi, fanatique, amipesi na masumu. Ezali na elikya te. Nyonso etikali na Nzambe ezali ya kobebisa bango. Kelelo ya nsambo ekobeta.

EBIMISI 10

Buku Moke

Andimi Commission mpe Azali Kokoba Kosakola
Lingomba moko ya sembo esakoli Nsango malamumu na nse ya minyoko

Mwa buku yangoezali misio oyo epesami na Yoane mpo na kokoba kosakola.

Elengi na monoko. Lokola Ezekiele 2:8; 3:3, ezali elengi, ezali liloba ya Nzambe (Nzembo 10) kasi bololo mpo likambo ya kosakola ezali kosambisa. Ezali nsango mabe. Kolia buku yango elakisi ete Yoane andimaki mosala ya kosakola nsango mabe wana.

Tango ekoki mpo Nzambe azongisa mabe na makila ya ba santu oyo ba martiré. Retard ekozala lisusu te. Rido ekokwea sikoyo.

EBIMISI 11

Batatoli mibale

Likonzi ya komeka ezali ndenge moko na Ezekiele 40:3, 4; 42:20. Elakisi bokabwani kati na biloko ya bule mpe ya bosantu te. Eloko oyo bazali komeka ekabwani na biloko mosusu mpo na kobatelama.

Tempelo ya Nzambe mpe etumbelo na Ye. Tango Emoniseli epesamaki, ezalaki kaka na esika mosantu ya Nzambe moko - lingomba. (1 Bakolinti 3:16; Baefese 2:10-22).

Sanza 42 ezali elembo ya eleko ya minyoko kasi ebatelami na Nzambe. Sanza 42 = mikolo 1260 = mbula 3 1/2 = tango moko na tango na ndambo ya tango. Ezali eleko ya bokonzi ya nyama (13:5), minyoko ya engumba mosantu (11:2), ntango batatoli bapesaki litatoli (11:3) mpe ntango mwasi yango abatelamaki na esobe (12:6, 14). Elembo yango euti na bomoi ya Eliya oyo Yezabele anyokolaki ye na boumeli ya mbula 3 na ndambo ntango abombaki na esobe mpe Nzambe abatelaki ye.

Batatoli mibale ezali elilingi ya lingomba. Zakalia 4:1-4 esaleli motango yango. Banzete mibale ya olive ezali bisika mibale ya kotelemisa miinda oyo bazali bapokolami mibale (mokonzi mpe nganga-nzambe). Talá Emoniseli 1:12, 13, 20.

Sodoma, Ezipito mpe Yelusaleme. Wana ezali bankombo ya elilingi mpo na engumba moko boye. Sodoma ezali esika ya pite. Ezipito ezali motema ya bowumbu. Yelusaleme ezali esika ya mangomba oyo ebebi. Engumba nini na mikolo ya Yoane ezalaki nyonso wana? Loma!

Botia na makolo na bango. Eklezia emonanaki lokola ekita mpe libanda na miso ya mokili kasi Nzambe apesaki ye elonga.

Trompette ya 7e Ezali Kobeta. Lingomba awa elingaki kokota na bolzi monene ya minyoko kasi ezalaki na endimiseli ya kobatelama na Nzambe. Banyataki ye kasi babatelaki ye. Azalaki représenté na ba témoins

mibale oyo basakolaki nsango malamumu na tango ya minyoko mpe kutu babungisaki bomoi na bango kasi Nzambe apesaki bango kaka elonga.

EBIMISI 12

Dragon Abenganami na Lola

Satana, Frustré mpe alongi, Abundisi Eklezia

Mwasi mokona Biblia mbala mingi ezali elilingi ya ekolo (Yisaya 50:1; 54:1ff; Mika 4:9ff mpe Ezekiele 16).

Mwasi oyoezali komonisa libota oyo Nzambe aponami. Liboso, libota oyo Nzambe aponaki ezalaki ekólo Yisraele. Banda ekulusu ye nde lingomba.

Minzoto zomi na mibalemonisa ete azali bato ya Nzambe (mabota 12 ya Yisalaele mpe bantoma 12). Tala ndoto ya Yozefe na Genese 37:9-11.

Motole oyo(stephanos) elakisi molongi. Liloba mosusu mpo na motole (diademata) ezali komonisa nguya ya bokonzi.

Bato oyo Nzambe aponiliboso ya Kalvari ezalaki ekolo ya mosuni ya Yisalaele. Israël ya Nzambe depuis Calvaire nde eglise. Talá 1 Petelo 2:9 . Ndimbola malamú ekoki kozala "Israël ya Nzambe" (Bagalatia 6:16) oyo ezalaki ekolo ya Bayuda liboso ya ekulusu mpe lingomba sima ya ekulusu.

Bampasi ya kobotakomonisa mpasi oyo Yisalaele ekutanaki na yango ntango bazalaki kozela nzela molai oyo nsukansuka ekomema Masiya na mokili (Mika 4:9, 10; Yilimia 4:31; 13:21).

Dragon ezali Satana. Azali motema mabe mpe na nkanda (rouge). Mitó nsambo mpe maseke zomi ekosangisa ye na nyama oyo euti na mbu, oyo ekozala esaleli na ye ya minyoko na likambo yango. Aza na ba couronnes (diademes - couronnes ya royaume) oyo ezali ko représenter pouvoir civil mais « stéphanos » te mpo azali victoire te. Nguya na ye emonanaka na mokila na ye. Na botomboki na ye na Nzambe (yambo ya moboko ya mokili) alongolaki elongo na ye moko na misato ya baanzelu ya Nzambe (oyo emonisami na minzoto). Alingaki koboma Yesu tango abotamaki mpe amekaki (bobomi ya bana mike na Beteleme) kasi alongaki te. Amekaki tango Bayuda bamekaki koboma Yesu na Nazarete (Luka 4) pe tango balukaki kobamba ye mabanga (Yoane 8) kasi alongaki pe. Amekaki mpe na esobe (Matai 4) na komekama kasi alongaki te.

Mwana ya mobaliezali Yesu oyo akimaki myango nyonso ya Satana mpo na kobebisa ye mpe oyo, atako abomamaki na ekulusu, asekwaki na mokolo ya misato. Amataki mpe afandaki na loboko ya mobali ya Nzambe mpo na kobanda boyangeli na ye. Sikawa azali koyangela na lingenda ya ebende (Nzembo 2:6-9) mpe bosembo (Nzembo 45:6). Talá 1 Mikonzi 2:12; 1 Ntango 29:23; Nzembo 2:7ff; Misala 2:29-36 mpe Emoniseli 3:7, 21 .

Etumba na likolómpe Satana abenganamaki. Likambo ya ntina awa ezali ya komona ntango nini etumba yango esalemaki mpe na lotomo nini Satana azalaki na likoló tii ntango Yesu amataki na likoló. Verse 10 emonisi ete babenganaki Satana ntango lobiko ekómaki; elingi koloba, ntango Yesu akufaki, atelemaki mpe amataki mpo na kobanda mokumba na ye ya kobondela mpo na bato na ye. Kasi mpo na nini Satana azalaki na likoló? Azalaki kosala nini? Azalaki kofunda bato oyo Nzambe aponami butu moi (mpe ebongi mpenza). Yango nde azalaki kosala na mokanda ya Yobo, kasi akokaki kozwa eloko moko te mpo na

kofunda Yobo. Uta Yesu molongi amataki na likoló, Satana akoki lisusu te kofunda basaleli ya Nzambe oyo basikolami.

Baloma 8:33-4 elobeli na elobeli ya polele makambo oyo elobami awa na elobeli ya elilingi. "Nani akofunda baoyo Nzambe aponi? Ezali Nzambe nde alongisaka. Nani azali kokweisa? Klisto Yesu, oyo akufaki - koleka yango, oyo asekwaki na bomoi - azali na loboko ya mobali ya Nzambe mpe azali mpe kobondela mpo na biso."

Satana, mofundi, akoki lisusu te kofunda bato baponami na Nzambe na masumu mpo ete Klisto akufaki mpo na kofuta masumu na biso, asekwaki uta na bakufi mpe amataki lisusu na lola mpo na kobondela mpo na biso.

Bokonzi eyakitango Yesu azuaki bokonzi (nguya, bokonzi pe bokonzi). Talá Matai 28:18 mpe Misala 2:36 .

Mwasi oyo banyokolamaki(Yisraele ya Nzambe) ezalaki eloko ya nkanda ya dalagona, mbala moko Yesu akimaki ye. Boyeba ete baverse 13-16 ezali bokoli na bozindo mingi ya makambo oyo elobamaki na bokuse na molongo 6. Satana, oyo asembi na mwango na ye ya kobebisa Yesu, akitisami na kobengana ye na lola, azali kokende nsima ya lingomba. Kaka ndenge Yisalaele akimaki na esobe mpo na kokima dragon Farao (Nzembo 74:13; Yisaya 51:9 mpe Ezekiele 29:3) mpe bamemaki ye na mapapu ya mpongo na esika ya libateli (Exode 19:4), ndenge moko mpe lingomba enyokolamaki kasi ebatelamaki na Nzambe.

Mpela ya maiezalaki mbala ya liboso oyo Satana alukaki kotemela lingomba (monyoko ya Bayuda). Talá Yisaya 8:5-8 . Nini esukisaki minyoko ya Bayuda? Baloma basalaki yango tango babebisaki Yelusaleme na mobu 70 T.B. (Tala Nzembo 144:7).

Mokapo oyo ezali kolimbola contexte historique ya emonaneli ya esakweli. Yisalaele anyokwamaki mingi na lisolo na ye kasi alongaki komema Masiya na mokili. Satana alingaki koboma Yesu kasi alongaki te. Yesu, nsima ya lisekwa na ye, amataki lisusu na likoló mpo na koyangela mpe lisusu, na nzela ya makila na ye, mpo na kobondela mpo na bato na ye. Satana azalaki lisusu na lotomo te ya kofunda basaleli ya Nzambe oyo Nzambe aponaki na lisumu. Satana, azangaki esengo, akitisaki ye mpe alongamaki, asilikaki. Kasi nyonso oyo akokaki kosala ezalaki kozokisa lingomba awa na mabele. A intiguaki minyoko na bayuda kasi Nzambe abatelaki lingomba mpe bikolo ya mabele etelemisaki minyoko wana tango Baloma babebisaki Yelusaleme. Satana asembaki te ntango Bayuda balongaki te koboma lingomba. Mokapo oyo elandi ezali kolakisa kokende na mbu ya bikolo, koluka esaleli mosusu mpo na kosalela mpo na kotelemela (ba) nkola ekoya ya lingomba. Ezalaki bokonzi ya Loma. Mokapo 13 ekomonisa dalagona azali kobenga Loma uta na kati ya bikólo mpo na kosala mosala na ye ya mabe.

EBIMISI13. Ezali na ntina te

Nyama Ebimi Na Mbu

Bokonzi ya Loma Eponami Pona Kozala Pawn ya Satana Pona Konyokola Eklezia

Nyama ya Mbuezali pouvoir civil ya Rome (ba ampereurs) oyo banyokolaki lingomba. Mokapo 17 ekoloba nyama "ezali" tango ampereur moko boye azali konyokola lingomba mpe "azali te" tango ampereur moko boye azali konyokola yango te.

Mitó nsamboezali bangomba nsambo oyo Loma etongamaki likoló na yango mpe lisusu bakonzi nsambo (ba amperere). Tala Emoniseli 17. Nyama oyo ekokanaki na banyama misato, nkoi, ours mpe nkosi. Yango ekundolisi biso Danyele 7 esika wapi banyama wana ezalaki komonisa makonzi misato ya mokili oyo ezalaki liboso ya bokonzi ya Roma - Babilone, Media-Perse mpe Grèce. Nyama ya minei ya Danyele 7 ezali awa te na Emoniseli mpo nyama ya minei ezalaki bokonzi ya Loma. Lokola na Danyele, nyama oyo ezali komonisa Loma ezali na bizaleli nyonso ya basusu kasi ezali mabe koleka (motema mabe koleka).

Motó oyo ezokakiezalaki liwa ya Néron, mokonzi ya mitano. Azalaki nyama tango anyokolaki lingomba (abomaki ntoma Paulo). Tango akufaki minyoko etelemaki (nyama wana ezalaki te) kasi lisapo moko ebimaki na Loma ete akozonga na bomoi. Ntango Domician azwaki kiti ya bokonzi, bato mingi balobaki ete ezalaki Néron oyo azongaki na bomoi. Na molongo ya emonaneli oyo, nyama yango asekwaki mpo ete anyokolaki lingomba.

Baoyo bafandi na mabele bazali bato oyo bandimaka te banda balandi ya Yesu bafandi na lola (v6). Tososoli ete lingomba ezali tabernakle ya Nzambe, elingi koloba Nzambe afandi na katikati ya bato na Ye. Talá Baefese 2:6; Bakolose 3:1ff mpe Bafilipi 3:20. Kobosana te ete na buku oyo baoyo bafandi na likoló bazali bato ya sembo mpe baoyo bazali kofanda awa na mabele bazali bato oyo bandimaka te.

Nyama ya mabele ezali kouta na mabele na esika ya lola. Ebandeli na yango ezali ya bato mpe ya kondima te. Emonaneli na ye ezali lokola mwana-mpate (komekola Yesu) oyo ezali komonisa ye lokola lingomba. Mongongo na ye lokola dragon na esika ya mwana ya mpate ezali kolakisa ete azali lingomba ya lokuta (losambo ya mokonzi). Epalanganaki na kati ya Bokonzi mpe ntango baklisto baboyaki kofukama liboso ya mokonzi, bazwaki etumbu.

Elembo oyo ezali na motó. Basaleli 144 000 ya Nzambe batyaki bilembo na bilongi na bango na mokapo 7 mpo na kobatelama na nkanda ya Nzambe. Bato oyo bazalaki kosambela banyama yango batyamaki mpe elembo mpo bábatela bango na minyoko ya nyama yango. Anyokolaki baoyo bazalaki na bilembo te. Na lisolo ya bato, Loma esalelaki ba guilde (lokola ba syndicats ya mosala) mpo na kotambwisa bomoi ya bato mpe baoyo baboyaki kosambela amperere babungisaki lotomo na bango ya bana-mboka mpe lotomo na bango ya mombongo.

Motángo yango 666 emonisi ete nyama yango ezali. Mingi bamekaki mayele ya mituya ya kopesa motuya na letre mokomoko ya alfabe (lokola na mituya ya Baloma) mpe kobakisa motuya nyonso ya nkombo moko boye mpo na kobimisa 666. Ba résultats emonisi Néron, pápa catholique, Napoléon, Ronald Reagan, etc. Tanga malamú: Makomi elobi ete 666 ezali motángo ya mibali, motángo oyo ezali komonisa moto. Kaka ndenge nsambo ezali komonisa kokoka (bonzambe), motoba ezali moke koleka kokoka (moto). Ba six misatu ezo souligner que aza kaka mobali. Nsango ezali boye: Nyama oyo ekobangisa lingomba esengeli kobanga te. Azali kaka moto.

Mokapo 12 esukaka na Satana na nkanda mpe na mawa mpo alongaki te koboma Yesu. Sikawa alingi kobebisa lingomba mpe mpo na kosala yango azalaki na mposa ya esaleli ya minyoko. Aponaki Rome - motema mabe, lolendo mpe mabe. Satana apesaki Loma bokonzi ya koyangela bikólo mpe kosala ete bato oyo bafandi awa na mabele básambela Loma. Na ndenge yango, monyoko monene ya lingomba ebandaki na Amperere Domitien ya Loma. Alingaki alongama mobimba, merci Nzambe.

EKOLO 14 & 15

Mingongo Minei Esakoli Résultat Ya Conflit

Nzembo ya Sika- elakisi elakiseli ya sika ya bolamu ya Nzambe (Yisaya 42:9ff). Kaka babiki na kati ya Yesu nde bakoki koyemba loyembo oyo. Kaka bango nde bazuaka bolamu nionso ya Nzambe.

Mingongo Minei- ezali mitó ya makambo minei oyo esakoli mbano ya matata kati na Rome na lingomba. Bazali 1) Justice ya Nzambe elongi! 2) Babilone ekweyi! 3) Ba adoreurs ya ampereur ba sambisamaka! 4) Ba chrétiens oyo bakufaka na conflit baza béni!

Kobuka mbuma ya blé- ezali lobiko ya bato ya sembo (Tala Matai 3:12, 20 pe Amosa 9:9, 10).

Kobuka mbuma ya Vinyoezali etumbu ya bato oyo bazangi Nzambe na matata oyo.

Cast ya ba personnages e identifier na conflit oyo. Na ngámbo moko ezali na mwana-mpate (ya boboto mpe na boboto) mpe elongo na ye mibali 144 000 oyo bazali ngóndo bazali koyemba masanzoli na nzenze. Na ngambo mosusu ezali na dalagona (motema mabe, makasi mpe makasi) mpe elongo na ye nyama oyo euti na mbu, mosakoli ya lokuta (nyama oyo euti na mabele), mpe bakonzi zomi elongo na mampinga na bango mpe ebele monene, bango nyonso batyami elembo ya nyama. Ngonga ekoki mpo na etumba. Kasi nani akolonga? Litomba oyo ezwamaki ezalaki na ntembe ata moke te! Résultat esi esakolami, même avant etumba (na vision oyo) ebanda. Monguna ya lingomba akofuta cher pona ba crimes na ye mais même ba chrétiens oyo bakufaka na combat ba pambolami!

Ba saani ya Nkanda - .Ngonga Ekomi Pona Kosilisa Ba Jugements Ya Nzambe Na Rome.

Mbu ya vitreliboso ya kiti ya bokonzi lokola na Emoniseli 4:6 elakisi bosantu (bokabwani) ya Nzambe. Na Kondimana ya Kala, banganga-nzambe basengelaki koleka na mbu ya motako liboso ya kokota na esika mosantu. Mbu oyo esangani na mto ezali komonisa balongi pene na kiti ya bokonzi bazali kopetolama na nzela ya mpasi. Talá Bafilipi 3:10 ff.

Esika mosantu etondaki na milinga. Talá Kobima 40:34ff; 1 Mikonzi 8:10, 11 mpe 2 Ntango 5:13, 14. Milinga ezali kolakisa ete Nzambe azali na mokumba ya Mosambisi mpe moto nyonso asengeli kopekisa makambo nyonso, kozala nyee mpe kotala kaka.

Ntango ekoki mpo na kosopa nkanda ya Nzambe likoló na bato wana oyo bazangi Nzambe.

EBIMISI 16

Saani Sambo ya Nkanda

Ba Bowls Samboezali parallèle na bakelelo nsambo longola se sikawa esambiselo ezali mobimba mpe ya ndambo te. Ntina sikawa ezali te ya kobenga na boyamboli kasi ya kobebisa mobimba.

BA SAIQUES

1. Bampota ya mbindo mpe ya nsɔni enyokolaka bato mabe.
2. Mbu ekómi makila, kobomabikelamu nyonso ya mbu.
3. Mai ya peto ebongwanaka makila.
4. Moyi ezikisaka bato na moto.
5. Bato bazali konyokwama na molili ya mobimba.
6. Bakonzi oyo bautaki na esti babundi na ngambo mosusu ya ebale monene Efrate.
7. Makelélé mpe nkake mpe nkake; koningana monene ya mabele, mpe mabanga minene ya mbula ya mabanga oyo ezali kokwea uta na likoló.

BA TRUMPETS

1. Mabanga ya mabanga mpe mɔto, oyo esangani na makila, ezikisaka matiti
2. Ngomba monene oyo ezali kozika ebongoli mbu makila, ebebisaka mbisi mpe masuwa.
3. Monzoto monene oyo ezali kopela ebebisaka mai ya komela.
4. Moyi, sanza na minzoto esili ko moindo
5. Milinga mpe mayoyo eutaka na libulu oyo ezangi nse ezali konyokola bato.
6. Limpinga moko monene ekoti na ngámbo mosusu ya Efrate. Ebale

Elobeli ya elilingi ya ndenge wana ya bikateli ya Nzambe ezali na Sefania 1:2-4; Yilimia 5:23ff mpe Yisaya 13:10-13, 17-22.

- **Bakonzi ya estibazali** bato oyo basikolami.
- **Bilimu misato ya mbindokokosa** bikolo bongo bakokende na a etumba oyo ezangi elikya (1 Mikonzi 22:19-23).

Nzambe akundi Loma mpe bato oyo bazalaki na nse na yango. Okokanisa ete soki mai ezali te na ba océans, mayi na bibale to na maziba te, bangomba to bisanga ezali te, nzoto ezipami na bitumbu, loposo ezali kopela moto na moi, koningana ya mabele mpe mabanga ya mbula ya mabanga ya kilo 100 oyo ezali kokweya likolo na bango bako « kolela yaya », kotika. Kasi bafingi Nzambe kaka! Elikya ezali te mpo na bango. Ba éléments mosusu ya ba saani ekoli na sima. Makambo ya mikemike oyo etali kokwea ya engumba ekozala na mokapo 17 mpe 18. Etumba ya Armagedone ezali na mokapo 19. Kolonga dalagona ezali na mokapo 20.

EKOLO 17 & 18

Babilone Na Banyama Bayebani

Monguna Na Conflict Oyo Eza Rome - Monyokoli Ya Ba chrétiens

Mwasi monene ya ndumbaezali Loma oyo emonanaka lokola nguya ya mombongo. Talá bilembo oyo emonisi ete ayebani:

1. Afandi na bangomba nsambo 17:9.
2. Azali koyangela mokili na mikolo ya Yoane 17:18.
3. Anyokolaka bakristo na ndenge ya nsɔmɔ. 17:6 mpe 18:20, 24.
4. Azali nguya monene ya mombongo na mabele na mikolo ya Yoane. 18:3ff, 11ff, 15-19.
5. Azali soutenu mpe soutenu na pouvoir militaire (ba ampereurs) ya Rome. 17:3, 7.
6. Abebisami na nguya na ye moko ya basoda. 17:16, 17.

Nyama yangoezali bakonzi ya Loma oyo banyokolaki lingomba:

1. Auguste (27 L.T.B.-14 T.B.) .
2. Tibérie (14 T.B. – 37 T.B.) .
3. Caligula (37 T.B. – 41 T.B.) .
4. Klaudio (41 T.B. – 54 T.B.) .
5. Néron (54-68 oyo anyokolaki lingomba) .
6. Vespasien (69-79 - mokonzi tango Yoane azwaki emonaneli).
7. Tito (79-81 - oyo atikalaka kaka, ayangelaki, mbula mibale) .
8. Domitian (81-96 - oyo abandaki minyoko ya somo pe azalaki ya suka na kati ya ba César).

Nyama "azalaki".na Néron mpe "azali te" na Vespasien na ndimbola ete nyama "ezalaki" ntango Loma enyokolaki lingomba mpe "ezali te" ntango Loma enyokolaki lingomba te. Na Domitian nyama ebimaki lisusu uta na libulu mozindo mpo na kobanda lisusu minyoko.

Ntango Yoane akomaki ete, .bakonzi mitano basilaki kokufa (Auguste kino Néron), moko azalaki (Vespasien), moko akoya (Titus) mpe akotikala mwa ntango moko (mbula mibale). Nyama (monyokoli) ezalaki Domitien, amperere ya mwambe oyo azalaki na libota ya Kaisala kasi asengelaki kolonga.

Maseke zomiekoki kozala bakonzi ya bikólo oyo ezalaki na nse ya bokonzi oyo basalaki boyokani na Loma. Kasi likambo moko ya kosepelisa ya lisolo ya bato ezali ete nsima ya Domitian ezalaki mpenza na bakonzi zomi oyo bazalaki mpe konyokola lingomba. Nyonso wana esengelaki kolonga.

Baamperere zomi wana nsima ya Domitien banyokolaki mpe lingomba:

- 1) Trajan (98-117) mpe azali na mbula 19.
- 2) Hadrain (117-138) Ezali na ntina mingi.
- 3) Antoninus (138-161) .
- 4) Marcus Aurelius (mobu 161-180)
- 5) Sever ya septum (193-211) .
- 6) Maximinus (235-238) .
- 7) Deices (249-251) Ezali na ba sango.
- 8) Valerian (253-260) .
- 9) Dioclétien (284-305) .
- 10) Ba galleries (305-311) .

Mwasi ya ndumba alobelami lokola Loma, nguya ya mombongo. Azalaki moto ya nsomo mpe kokwea na ye eutaki na nguya ya basoda ya Loma. Monguna monene ya baklisto na Emoniseli ezalaki Loma, bokonzi ya bana mboka mpe ya mombongo. Nsango ezalaki ete Loma ekokwea.

Babylone Ekweyi - Rome Elongi

Bato ya mombongo ya mabele- Aspect ya Empire romain oyo ezali komonana awa ezali pouvoir commercial. Tomoni Bokonzi ya Loma ezali na makambo misato: Nguya ya bana mboka mpe ya basoda (nyama oyo euti na mbu), lingomba ya lokuta ya losambo ya mokonzi (mosakoli ya lokuta to nyama ya mabele) mpe nguya ya mombongo (Babilone mwasi ya ndumba oyo alangwe masanga). Mwasi yango azalaki kofanda na biloko ya kitoko (v7) mpe azalaki kokómisa bato ya mombongo bazwi (v3). Bato ya mombongo ya mabele (basambeli ya mokonzi) bamilelaki ntango akweyaki mpo babungisaki moninga na bango ya mombongo (v11-14, 19).

Kindumba- Tango moto amiteki, na bizaleli malamumu, na nzoto to na bizaleli malamumu kaka mpo na litomba ya biloko to bokengi ya biloko, babengaka yango kindumba.

Engumba oyo eleki nguya mpe oyo bato balingi mingi ezali kokweisama na Nzambe mpo na mabe oyo asalaki na lingomba. Atikali lokola likebisi mpo na bato nyonso oyo bakanisaka ete bakoki komikokisa. Kosala bana ya Nzambe mabe te!

Nzambe apamelaki engumba oyo ezalaki na zuwa mingi mpe oyo ezalaki na nguya mingi mpo na mabe oyo asalaki epai ya baklisto. Atikali lokola likebisi mpo na bato nyonso oyo bakanisaka ete bakoki komikokisa. Bokoki kosala bana ya Nzambe mabe te.

EBIMISI 19

Fête ya libala ya Mwana-mpate na Défaite ya Banguna

Eklezia Ekopambolama mpe Banyokoli Bakobebisama

Milinga ezali komata libela na libela- monoko moko esalelami mpo na Edome (Ezaya 34:10) mpe Sodome (Yuda 7). Elakisi défaite totale na maboko ya Nzambe.

Bokonzi ya Nkolo Nzambe na biso- Nzambe azali koyangela mokili mobimba banda kala. Jamais ezalaki na instant moko tango azalaki na contrôle absolu ya situation moko te. Koloba ete Nzambe azali koyangela sikoyo elakisi ete asalaki mpo na komonisa bokonzi na Ye. Tango mosusu, Nzambe atikaka banguna na Ye basala. Ntango nzokande; Atelemi pona kotia suka na misala na bango, tolobi que Ayangelaki to a dominaki.

Elambo ya libala ya Mwana-Mpate- Yesu azali mwana na mpate mpe lingomba ezali mwasi to mwasi na ye (Baefese 5:22-33). Ndimbola awa ezali esengo ya peto, lokumu mpe esengo mpo na lingomba.

Alati lokola mwasi ya libala- Amilataki na misala na ye ya bosembo.

Mpunda ya mpembe- na emonaneli oyo, kaka Yesu nde amati na mpunda ya pembe.

Nkombo na ye- elakisi bizaleli na ye, bizaleli malamumu na Ye mpe bomoto na Ye. Kaka Ye nde azali na kombo oyo mutu ayebi te po mutu mosusu akokani na Ye te. Nkombo na ye Mopesi toli ya kokamwa, Nzambe ya nguya, Tata ya seko, Mokonzi ya Kimya, ya Solo, Liloba, Mokonzi ya bakonzi mpe Nkolo ya bankolo (Yisaya 9:6).

Makila na elamba na Ye-- Ezali makila na Ye? Makila ya ba martyrs? To makila ya banguna?

Mopanga ya makasi- Tala v21. Ezalaki na mopanga wana nde banguna babomamaki. Balandi na ye babundaki na bibundeli na bango moko te. Mopanga ya Yesu elongi banguna nionso (Baebre 4:12 pe Baefese 6:17).

Elambo ya mpokwa ya Nzambe- ezali kaka pona ba buzzards! Menu ezali mosuni ya banguna oyo bakufa! Libyangi yango epesamaki ata liboso ete etumba ebanda mpo ete mbano yango ezalaki na ntembe ata moke te.

Laki ya móto- Tango moto akoti na lac ya moto (nyama, profete ya lokuta, dragon na basumuki) ezali suka ya mosala na ye. Bazali libanda ya lisano! Dragon yango ebwakama naino te na laki ya móto mpo akosala lisusu na emonaneli oyo. Bakufi (baoyo bakufaki kati na Klisto mpe baoyo bakufaki na mosala ya nyama) bango nyonso bakosekwa kasi bokonzi ya Loma ekotombola lisusu motó na yango ya mabe te!

Kokwea ya Loma ezalaki likambo ya esengo mpo na baoyo nyonso banyokwamaki na nse ya loboko na ye ya nguya mpe ya motema mabe. Esengo yango ezalaki lokola feti ya libala epai molingami na ye ayambaka mwasi ya libala. Epai mosusu, baoyo bazalaki konyokola lingomba bakutanaki kaka na bolongi ya nsomo mpe na nsomi mpenza. Na esika ya kobengisama na elambo ya libala lokola basantu bazalaki, banguna ya lingomba oyo balongamaki, bandeke oyo babengisamaki na elambo na bango ya misuni ekufá bazalaki kolya bango. Loma (elingi koloba bokonzi ya Loma oyo enyokolaki Klisto mpe lingomba) elongisami mpo ete esekwa lisusu te. Nkanda ya Nzambe ekokisami mpo na ye.

EKOLO 20

Mbula Nkóto mpe Esambiselo Monene ya Kiti ya Bokonzi ya Mpeembe

Satana Alongi Totalement Na Kosalela Rome Contre Eglise

Anzeli moko oyo autaki na likoló- Yoane azali na mabele na eteni oyo ya bomoni.

Kozala na fungola ya libulu mozindo- Satana, oyo alobelami lokola monzoto oyo ekweyi uta na lola, na mokapo 9 azalaki na fungola oyo, kasi sikoyo anzeli moko oyo autaki na lola azali na yango oyo ezali kolakisa ete Satana alongi."

Dragon ekangamaki pendant 1000 ans- Zabolo alongami mobimba pe na ndenge ya kokoka [completement] pe akangami na oyo etali mosala na ye na nzela ya Rome contre église, (tatola monyololo, libulu pe sceau ekangami). Yango ezalaki nsuka ya lisolo ya bokonzi ya Loma kasi mpo na Satana te. Alingaki kobimisama mpo na komeka lisusu kosalela bikólo mosusu.

Na boumeli ya mbula 1000- 1000 ans elobeli période ya temps te mais état d'affaires. Soki esalemi na Satana ezali défaite totale. Soki basaleli yango na basantu ezali elonga mobimba. Motango 1000 elakisi totalité. Nzembo 50:10 elobi Nzambe azali nkolo bangombe na bangomba nkóto. Deteronome 7:9 elobi Nzambe akokisaka bilaka na ye mpo na nkola nkoto. Nzembo 105:8 mpe 1 Ntango 16:15 elobi Nzambe atindaki liloba na ye mpo na nkola nkoto. Likanisi ezali totalité mpe ezali te période ya temps limité. Talá mwa makanisi mosusu oyo etali mbula 1000:

1. Mibu 1000 ezali eleko mobimba ya bakristu (kobanda wana tii na suka ya tango). Mokakatano ya likanisi oyo ezali ete esengaka mwa eleko ya ntango ya lisolo ya mabele nsima ya nsuka ya ntango.
2. Mbula 1000 ezali nionso ya tango tii kaka liboso ya koya ya mibale ya Klisto. Mokakatano ya likanisi oyo ezali ete ekopekisa eleko ya bonganzambe oyo ezali koyangela ya baklisto na moke koleka eleko mobimba ya boklisto.
3. Mbula 1000 sima ya kobebisama ya Rome tango boklisto ekoli. Mokakatano ya likanisi oyo ezali ete ekosenga ete ba martyrs oyo bakufaki basekwisama eleki sikoyo mbula soki nkóto.

Satana na kati ya libulu mozindo oyo ekangami- Satana azali limité na action te, atelemi!

Satana afungolaki mwa ntango moke mpo na kokosa bikólo- Oyo ezali eleko ya tango te kasi ezali nsango esika Nzambe alobi na bakristu : "Nabatelaki bino na kala pe nakosala yango na mikolo ekoya, esika nionso, tango nionso, na monguna nionso. Oyo ezali garantie ya Nzambe pona mikolo ekoya, kaka ndenge ezali na Ezekiel 38 pe 39."

Baoyo bafandi na bakiti ya bokonzi. Baoyo bafandi na bakiti ya bokonzi bazali koyangela. Bazali baoyo bapesaki bango bokonzi ya kosambisa. Bazali banani? Balongi, .basantu ya sembo, ya bomoi to bakufi. Yesu alakaki ete balongi bakokabola elongo na Ye na koyangela bikolo (Emoniseli 2:26f; 3:21; 11:15-18; 18:20). Yango ezali ndenge moko na Danyele 7: 21, 22 .

Milimo na bango ekatamaki mitó mpo na bolamu ya Yesu- Wana nde ba martyrs na minyoko. Bazali kosekwa (bazali na bomoi) mpe bazali koyangela elongo na Klisto. Kanisá esika ya etumba nsima ya etumba ya Emoniseli 19 na mabele oyo etondi na bibembe ya bato oyo babomamaki. Baoyo babomami oyo bazali ba martirs bakristu basekwi mpe basangani na basantu ya bomoi na bakiti ya bokonzi mpo na koyangela elongo na Nzambe. Baoyo babomamaki babungisaki te mpo mbala moko basekwi mpo na kokufa lisusu te. Oyo ezali "lisekwa ya liboso." Simbá ete bato yango bazali kaka bamartiru oyo bazalaki na etumba ya Emoniseli mpe baklisto wana te oyo bakufaki na boumeli ya lisolo ya bato nyonso. Oyo ezali lisekwa ya solo te oyo ekosalema ntango Yesu akozonga. Tala kaka lolenge ya elilingi ya koloba ete basantu ya sembo balongi mpe bazali na libateli.

Bakufi oyo batikali- ezali baye bakufaki na emonaneli na mosala ya nyama mpe batikali bakufi mibu 1000 (na elilingi) kaka mpo na kosekwa mpe kobebisama lisusu. Bazalaki ba perdants vivants. Bazali ba perdants morts mpe bako vivre lisusu kaka mpo na kozala ba perdants. Verse 5 ezali na kati ya parenthèse. Pona kozua sens tanga v4 sima v5b: ("Ba martirs bakristu ba vivre pe bakonzi elongo na Klisto pendant un ans mille ans. Oyo ezali lisekwa ya liboso.") Ete banguna ya Yesu batikali bakufi pendant mille ans elakisi kaka que balongamaki mobimba na etumba na bango contre Christ pe na lingomba. Ezali kolobela eleko moko ya ntango ya solosolo te.

Lisekwa ya liboso- oyo ezali lisekwa ya ba martyrs pona Yesu. Ebengami "ya liboso" mpo Yoane akomona lisekwa ya mibale. Basali ya Nzambe pe basali ya nyama bakufaki na liwa ya liboso mais kaka ba bons gars nde baza na lisekwa ya liboso. Lisekwa ya liboso ezali na bomoyi pe koyangela kasi lisekwa ya mibale ezali na liwa ya mibale. Nsango ezali ete bakufi kati na Klisto bakabolaka na elonga kaka lokola basaleli ya Nzambe na bomoi.

Banganga-nzambe ya Nzambe...koyangela mbula 1000 - oyo elobeli te ntango boni Yesu azali koyangela kasi ntango boni basantu balingaki koyangela. Likambo awa ezali ntango te kasi elonga mobimba mpe lipamboli. Oyo bazalaki na yango liboso bakufa (bokonzi ya banganga-nzambe), ekobaki sima ya liwa na bango. Na bomoyi pe na liwa basali ya Nzambe balongi.

Satana afungolaki mpe akosi bikolo (Iisusu) .- Satana akolanda kosala na mokili mpo na kobebisa kondima ya basali ya Nzambe.

Gog mpe Magoge— Bazali moto nyonso naino moto moko te na ndenge ya sikisiki kaka ndenge basalelaki yango na Ezekiele 38, 39. Nsango ezali boye na bisika nyonso mibale: Nzambe alobi na bato na ye: "Nasi nabateli bino mpe nakómisi bino molongi na mpasi oyo ya lelo mpe nakosala yango lisusu ntango nyonso oyo bozali na mposa na yango." Likambo ya ntina ezali na bonene ya monguna oyo ya sika ya mikolo mizali koya (ezala nini) mpe na pete oyo Nzambe akolonga bango mpe. Baklisto, bomitungisa te mpo na mposa mpe makoki ya Nzambe ya kobatela bino na banguna nyonso mpe na banguna nyonso, sikawa to na

mikolo mizali koya! Note moko etali ba théories avant millennial: Ba tentatives nionso ya ko créer armée munene ya bayini Nzambe na mokili oyo Satana asalaka te pe kaka ba serveurs ya Nzambe nde ba vivre ezali condamné na échec (surtout soki ondimi impossibilité ya apostasie).

Zabolo abwakaki na laki ya móto- Moto ezali elembo ya défaite totale. Moto moko te azongaka nsima ya kobwakama na laki ya móto. Oyo ezali etumbu ya seko te kasi elonga ya bato ya Nzambe mpe kolonga banguna ya Nzambe.

Kiti monene ya bokonzi ya pembe- ezali mokolo ya bosambisi ya solo te oyo liboso na yango bato banso basengeli kobima mokolo moko. Oyo ezali kaka lokola Danyele 7:9-12 esika Loma (bokonzi ya minei) esambisami.

Lisekwa ya mibale- basambeli ya nyama basekwi. Basali ya Nzambe bazali te po ba sekwa 1000 ans avant (na vision).

Na vision oyo zabolo akangami 1000 ans pona kolakisa ndenge alongaki totalement na guerre na ye contre église en utilisant Rome. Azali dégageé mua tango mpo sima ya Rome ba tentatives mosusu elingaki kozala mpe balingaki kokutana na sort moko. Elonga elakisami na emonaneli ya basantu (bato ya bomoi mpe basekwa) oyo bazali koyangela mpe kosambisa na elonga [ya mobimba] ya kokoka. Mokapo oyo elobi elonga mobimba ya lingomba mpe bolongi mobimba mpo na Satana mpe lingomba oyo ezali konyokola bokonzi ya Loma.

Mokapo oyo elobi boye:

elonga mobimba ya lingomba

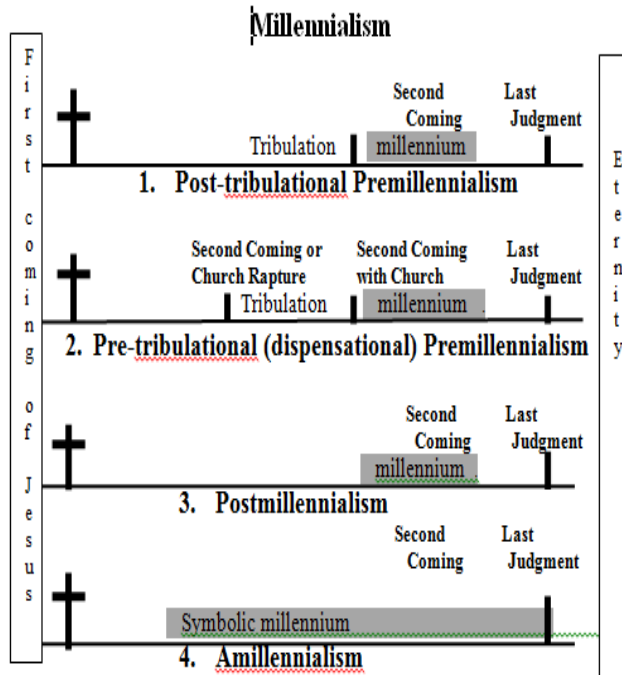
- a. Na minyoko oyo Loma esalisaki baklisto mosusu bakufi.
- b. Bavandi na ba trônes pe basambisaka pendant 1000 ans
- c. Ba martyrs ba sekwa pona koyangela elongo na Christ pendant 1000 ans

kolonga mpenza mpo na Satana

- a. Satana alongi na komeka na ye ya kobebisa lingomba na kosalelaka Bokonzi ya Loma
- b. Loma ekoti na nse mpe elimwaki
- c. Mimekano ya mikolo mizali koya oyo Satana akosalela bikólo mosusu ekozanga mpe te
- d. Satana abebisami

lingomba ezalaki konyokola bokonzi ya Loma.

- a. Na etumba ya emonaneli kati na malamú ná mabe bato nyonso oyo bazali kosalela nyama yango babomami
- b. Bato yango batikali bakufi na boumeli ya mbula 1000
- c. Nsima ya mibu 1000 basali ya nyama oyo bakufaki basekwi, kaka mpo na kosambisama mpe kobomama na laki ya móto.

Liloba "millenium" ezwami na libongoli ya Lingelesi te. Euti na liloba ya Latin oyo elimboli mbula nkóto. Bandimbola ndenge na ndenge ezali:

Ba prémillennialistesbózwa yango ete bokonzi ya Klisto esili kofandisama naino te mpe ete koya na ye ya mibale ya solosolo mpe ya nzoto awa na mabele ekozala liboso ya kofandisama na yango, nsima na yango akoyangela na boumeli ya mbula nkóto liboso ya nsuka ya lisoló ya bato.

Ba dispensationalisteskondima ete Yisalaele ekeseni na Eklezia, mpe ete Nzambe akotia bokonzi ya mibu nkoto na Yisalaele esika wapi Klisto, na bozongi na Ye, akoyangela mokili uta na Yelusaleme mpo na mibu nkoto.

Bato oyo bakanisaka nsima ya mbula nkótokondima bokonzi ya Klisto etiamaki lokola bolandi ya boyei na ye ya yambo, ete mibu nkoto ekozala eleko ya wolo ya bokonzi oyo ekoumela kino pene na nsuka ya lisolo mpe nsima na yango Klisto akoya mbala ya mibale na nsuka ya lisolo.

Bato oyo bayekolaka makambo ya mbula na mbula (Millennialistes).bandimaka ata moko te ya makanisi yango, kasi mpo na bantina ndenge na ndenge. Basusu kati na bango bandimaka ete eloko moko te ya ntango emonisami ata moko te na mbula nkóto, kasi bobele kokokisama ya elonga ya Klisto mpe basantu na ye likoló na Satana mpe basali na ye nyonso.

Mangomba mosusu ndenge na ndenge ya bomoi mpe ya politiki, ezala ya losambo to ya mokili, ekangami mpe na masese ya bato ya mbula nkóto.

Motelemeli ya liboso ya polele ya prémillennialisme oyo esangisi na boklisto ezalaki Marcion (85-160 T.B.). Marcion atelemeli bosaleli ya Kondimana ya Kala mpe mingi ya mikanda ya Kondimana ya Sika oyo ekomamaki na ntoma Paulo te. Azalaki mopengwi monene ya liboso oyo abukanaki mpenza na kondima ya lingomba ya liboso na kosundolaka liteya ya bozongi ya Klisto oyo ezalaki pene, ya moto ye moko. Marcion andimaki te na incarnation ya solo, mpe na yango esika ya logique ezalaki te na système na ye

mpe na Koya ya Mibale ya solo. Akanisaki ete bato mingi bakobunga. Aboyaki bosolo ya Kondimana ya Kala mpe Mibeko na yango. Bato mosusu oyo bandimaki liboso ya mbula nkóto ya Nicée ezalaki Irénée, Justin, Théophile, Tertullien, mpe Hippolyte ya Loma. [en.wikipedia.org/wiki/Likolo ya liboso ya mibu nkoto](http://en.wikipedia.org/wiki/Likolo_ya_liboso_ya_mibu_nkoto)

EKOLO 21

Yelusaleme ya Sika Ekiti uta na Lola

Lingomba Ya Sembo Elongi

Lola ya sika na mabele ya sika - .Ezalela ya baklisto ezali sikawa “ya sika.” Na 20:11 tomonaki likolo pe mabele kokima mosika na miso ya Nzambe. Oyo ezali ndimbola ya apocalyptique ya attaque ya Nzambe na mokili ya ba injusteurs. Talá Yisaya 13:6-22; 2 Petelo 2:5; 3:6; Yisaya 34:1-17; Nahumu 1:1-5 mpe Sefania 1:2f. Elobeli ya kosambisama ya Nzambe na ekolo moko ezali ya kobuka mokili ya ekolo wana. Elobeli ya lipamboli likolo ya ekolo moko bongo ezali le contraire. Azali kosala biloko nyonso ya sika. Apesi bango lola ya sika mpe mabele ya sika mpo bato na ye bafanda na kati.. Lola ya sika mpe mabele ya sika ezali situation, environnement to état d’affaires ya sika. Tanga Yisaya 65:1ff pe tala ete lola ya sika pe mabele ya sika pona Yelusaleme ezalaki esengo pe esengo.

Mbu ezali lisusu te- mokili mobimba ya Roma (oyo nyama ebimaki) esili.

Engumba mosantu, Yelusaleme ya Sika- Eklezia, mwasi ya libala ya Mwana na Mpate.

Kokita uta na lola-Ebandeli ya lingomba ezali ya lola mpe ya bonzambe. Banyama oyo babimaki na mabele bazalaki konyata ete euté na bato. Talá Emoniseli 13 mpe Danyele 7 .

Mwasi ya libala akembisaki- Azali saleté te, azali na makila te mpe azali kobetama te kasi azali plutôt peto, innocent mpe esengo.

Epangusa mpisoli nyonso- Mikakatano ya kala (mpe ya mbala moko) ya lingomba eleki. Kokanisá na Yisaya. 14:3; 30:19; 35:9 mpe 25:8.

Liwa ekozala lisusu te- Rome ekosala lisusu ba martyrs te.

Mwasi ya libala ya Klisto- Oyo ezali ndimbola ya elilingi ya lingomba, ya lelo, ya sembo pe ya elonga. Oyo ezali lola te kasi lingomba oyo ekita uta na lola (origine divine). Azali kongenga na nkembo ya likoló.

Efelo- Azali protégé, na sécurité pe na sécurité.

Miboko zomi na mibale- Eklezia etongamaki likolo ya moboko ya bantoma zomi na mibale. Baefese 2:20 (eklezia etongami likolo ya maye bateyaki).

Meká engumba yango- ko souligner bosantu pe nkembo na ye (tala Ezekiel 42:20). Oyo ezali cube (quatre carré) lokola tempelo ya Bayuda ezalaki cube. Oyo ezali engumba epai Nzambe afandaka, kasi Babilone te epai lisumu efandaka. Ezekiele ayebisamaki ete ameka tempelo (43:10-12) “ete ndako ya Yisalaele eyoka nsóni mpo na mabe na bango eyebisa lolenge ya ndako ... mpo bábatela lolenge na yango mpe makuli nyonso.” Mezire elobeli bosantu. Taille na yango elobi "gloire et sécurité" pe, 1500 miles ya hauteur, large et large.

Mur ya jaspe... - lingomba ezali na motuya.

Tempelo moko te- lingomba ezali tempelo ya Nzambe.

Ntina ya moi te- kongenga na molimo.

Bikólo ezali kotambola na pole na ye- Soki oyo ezali seko, bongo bikolo ewuti wapi ? Bato nyonso oyo babikisamaki te na emonaneli oyo bakendaki na laki ya mato. Eklezia ezali momemi mwinda, na lokuta na ye elikia ya bikolo, lingomba oyo batyolamaki mpe babetamaki na nse efandi sikawa na ngomba.

Baporte ekangamaka ata mokolo moko te- Oyo ezali sécurité, butu moko te esika esengelaki kokangama ba portes mpo na kopekisa ba raiders libanda.

Eloko moko te ya mbindo- Bato se moko oyo bapesameli nzela ya kokota na lingomba ezali basantu (bapetolami na makila ya Yesu).

Oyo ezali elilingi ya lingomba oyo elongaki na lisolo ya bato, kasi ya seko te (atako bosolo awa ekolanda kino na seko, kaka ya polele mingi). Ezali lingomba na lola te. Ezali naino kongenga na kati ya bikólo mpe ezali kongengisa baoyo bazali kotambola na molili. Lingomba ya sembo ezali ya elonga, ya nkembo, ya libateli, ya esengo, ya peto mpe ya kosakola nsango malamumu. Yango ezali kolimbola lingomba ya sembo na eleko nyonso.

EKOLO 22

Likebisi mpe Libyangi

Ebale ya mayi ya bomoyi- Na Yoane 4, Yesu asalelaki motango oyo mpo na mapamboli nyonso, oyo ezali kosopana na bana ya Nzambe. Na Yoane 7:37-39, Yesu asaleli elilingi mpo na kolobela Molimo Mosantu. Ezali polele na makomi ete bakristu balyaka mai ya bomoi deja. Esengeli te tozela tii na seko mpo na komela yango. Tala na Ezekiele 47:1-12 ete oyo ezali elilingi ya lipamboli oyo Nzambe apesaki mpo na bayengebene, oyo ezali kosopana uta na Nzambe na nzela ya bayengebene kino na bisika ya kobota mpe ya kufa ya mokili.

Kiti ya bokonzi ya Nzambe mpe ya Mwana na Mpate- Wana nde mawa pe bokonzi ya Nzambe esangani. Soki ezalaki seko, elingaki kozala sima ya Mwana-Mpate kozongisa kiti ya bokonzi epai ya Nzambe (1 Bakolinti 15:24 ff).

Nkasa ya nzete- Libonza ya lingomba na bikolo oyo ememaka kobikisa ya molimo babengaka yango evangelisme. Eklezia ya sembo, ya elonga, ya nkembo, ya kopambolama esakolaka nsango malamumu. Tika ete tozala lingomba wana lelo! Tala elongi na Ye - bozalani penepene ya boyokani kati ya Nzambe na lingomba na Ye

Boyangela libela na libela- Emoniseli 5:10 elobi bokonzi oyo ya banganga-nzambe ezali koyangela na mabele. Vivre to kufa, ba santu bakonzi.

Bokanga elembo na maloba ya esakweli oyo te- Bayebisaki Danyele ete akanga elembo na bomoni na ye mpo ete tango ya kokokisama ezalaki mosika (pene na mibu 400 - Danyele 8:26). Emonaneli yango esengelaki kotyama elembo te mpamba te ntango ya kokokisama ekómaki pene.

Tika bato oyo bazangi boyengebene basala mabe- Yango ezali kolendisa mibali te basala mabe kasi koloba ete bato basalaka selon bizaleli.

Droit na nzete ya bomoyi- Nzete ya bomoyi ezali na engumba mpe kaka bandimi nde bafandaka kuna. Lotomo yango ezali libaku malamu oyo epesami na baoyo bazali ya Yesu kasi lotomo yango ekoki kozwama epai ya moklisto nyonso. Oyo ezali kolobela boseko te mpe liteya "unqu saved toujours saved" ezali biblique te. Emoniseli 2:10 elaki motole ya bomoi na baye bazali sembo kino na liwa. Na molongi Yesu alakaki ete, "Nakolongola nkombo na ye na Buku ya Bomoi te" (Emoniseli 3:5). Elobami na likanisi ete baye bakokweya mosika bakolongola nkombo na bango na Buku ya Bomoi.

Malzi ebakisami- Ndenge nini baoyo babongoli buku oyo banda mokolo ekomamaki bakokaki kozwa malzi oyo ekomami na buku oyo ? Ezali kaka na makambo misato oyo ekoki kosalema:

- 1) Bakufi nyonso oyo bazali kosala manipulation bakosekwa mpo ete bakoka kozala na bomoi na eleko ya bolzi ntango Malzi ekokisama.
- 2) Bakufi nyonso oyo ba manipuler bako souffrir ba mêmes plagues wana tango bakozala na éternité (yango esengaka guerre nucléaire na mabele, lisekwa ya armée ya Chine Rouge, ba locusts mutants, ba océans na ba rivières ebongwani makila, lisekwa ya Gog na Magog, etc.
- 3) Ba oyo ba manipuler bako souffrir na ba plagues oyo ekomami na livre oyo te. (Yango esengi ete malzi ezala botalisi ya elilingi ya bikateli ya Nzambe likolo ya bato mabe soki te likama na Ye ezalaki ya mpamba).

BOKUSE YA BUKU

"Eloko ya ntina ya buku ezali libondisi mpe bondimisi ya elonga ya nsuka. Na lolenge na yango oyo ekeseni na mosusu, buku elobelaki mopepe makasi oyo ezali koya mpe ya nsomo. Tomonaki ete motema ya molóngó ezali kiti ya bokonzi ya lola! Nzambe mpe Mwana na Mpate azali koyangela - Italie te. Tomonaki bilembo bimonisami, kelelo ekebisi mpe basaani epesaka etumbu na lolenge ya mobimba mpe ya mobimba. Tomonaki basantu." ekangamaki na nkanda oyo ezalaki koya likolo ya bato oyo bazangi Nzambe, ebundisaki mbu na ye lokola biloko na ye ya mai ebebaki mpe mampinga na ye elongamaki ntango banzambe na ye bazwaki etumbu ntango lisanga na ye ezalaki kosala mobulu na bobebisi Tomonaki Eklezia na nse ya litindi ya monyokoli mpe Batatoli na elamba ya kosakola; kozelaka bango. Kasi tomonaki esika mosantu ya kati esimbami mpe Batatoli basakolaka na bosembo mpe, nsima ya liwa, balongisami na esobe, kasi tomonaki bango koleisama ntango Zabolo azali na nguya te na mabele mpe na lola Tomonaki Loma kokende na nse na makila mpe moto mpe milinga uta na ba manifestations civiles minyoko nyama ya mbu na mobulu ya lingomba, nyama ya mabele azali kotumba nyama ya mbu thresh lokola akangami mpe mungwa mosika na boumeli ya mibu nkoto, ntango basantu, na bomoi mpe bakufi, bafandaki na kiti ya bokonzi elongo na Nkolo na bango Tomoni lisolo mobimba elobami na ntina ya baye bakufaki na mosala ya nyama Batombolaki na kiti ya bokonzi te kasi mpo na kokufa mbala moko lisusu, na nsuka, na laki ya moto Toyoki uta na Nzambe, na nzela ya "ntango moke" ya koyemba Zabolo na Zabolo azali na etumbu ya kozanga kokoka, ntango nyonso mpe esika nyonso.

(Euti na EBIMISI ya Jim McGuiggan, Kotala na kati ya molóngó ya Biblia, International Bible Resources, Lubbock, Texas, 1976.)

Ndimbola ya Emoniseli oyo ezali ya momeseno te

Mokapo 1

Makambo oyo etali Emoniseli Yoane Ntoma

Domitian azalaki mondimi ya bilembo ya esakweli mpe azalaki kotingama na komibenga nzambe. Na mobu soki 86 T.B., tempelo ya Domitian etongamaki na Efese. Botemeli ya Yoane na losambo ya amperere, longola kaka kosakola Nsango Malamu ya Klisto, nsukansuka ekómaki na litoi ya Domitien mpe etindaki ye asala likambo moko. Na mobu 94 T.B., mobange Yoane Apostolo akendeki na boombo na esanga ya Patmos.

(drivethruhistoryadventures.com/john-akendeki na mboka mopaya-na-patmos)

Na nsima, ntoma Yoane azwaki bonsomi, mbala mosusu mpo akómaki mobange, mpe azongaki na esika oyo babengaka lelo Turquie. Akufaki lokola mobange ntango mosusu nsima ya mobu 98 nsima ya Klisto.

(gotquestions.org/ntoma-Yoane-akufa.html)

Elongo na Eusèbe mpe basusu, tozali na mokumba ya kotia bobengani ya Ntoma na Patmos na boyangeli ya Amperere Domitien (81-96). Sima ya liwa ya Domitian Apostolo azongi na Efese na tango ya bokonzi ya Trajan, mpe na Efese akufaki pene na mobu 100 nsima ya liwa ya Klisto na mbula monene. (Lisolo ya Lingomba III.13.1)

(puritanboard.com/threads/ntoma-yoane-polycarpe-mpe-patmos.79254/) .

Yesu ya Nazarete

Yesu, ndenge elobelami na Kondimana ya Sika, mbala mosusu babakamaki na ekulusu na mokolo ya mitano ya T.B. Matai 27, elobeli ete koningana ya mabele ekanaki na kobaka bango na ekulusu: “Mpe ntango Yesu agangaki lisusu na mongongo makasi, atiki molimo na ye. (livescience.com/20605-yesu-ekulusu.html)

Saulo ya Talase – Paulo

“Ntango bazalaki kobeta ye mabanga, Stefano abondelaki ete: ‘Nkolo Yesu, yamba elimo na ngai.’ Bongo akweyaki na mabolongo na ye mpe agangaki ete: ‘Nkolo, kosimba lisumu oyo epai na bango te.’ Tango alobi boye, alali, (akufi).

“Na mokolo yango, minyoko monene ebandaki na lingomba na Yelusaleme, mpe bato nyonso bapalanganaki na Yudea mpe na Samaria, longola kaka bantoma. Bato oyo babangaka Nzambe bakundaki Stefano mpe balelaki ye makasi. Kasi Saulo abandaki kobebisa lingomba. Kokendaka ndako na ndako, abandaki mibali mpe basi mpe akotisaki bango na boloko.” (Misala 7:59-8:3)

Makambo ya sikisiki ya liwa ya santu Paulo eyebani te, kasi bonkoko elobi ete bakataki ye motó na Loma mpe bongo akufaki lokola martiru mpo na kondima na ye. Liwa na ye ezalaki mbala mosusu na kati ya kobomama ya baklisto oyo Néron amperere ya Loma apesaki mitindo nsima ya moto monene oyo ebimaki na engumba yango na mobu 64 T.B. (britannica.com/biography/Saint-Paul-the-Apostle)

Néron (54–68) mpe .

Na kobomama ya mokonzi Gaius (Caligula), na mobu 41 T.B., Claude akómaki mokonzi (41-54). Lokola Bayuda bazalaki ntango nyonso kosala mobulu na makanisi ya Kresto, ye [Claude] abenganaki bango na Loma. Yango wana Suetonius, moto ya mayele na makambo ya kala ya Loma, akomi mpo na makambo oyo esalemaki na Loma pene na mobu 52 T.B. To “Chrestus” ekoki kozala lolenge oyo bakonzi oyo bayebaki makambo te bazalaki kobenga nkombo Christus oyo Bayuda bazalaki kotyana ntembe

mpo na yango. Matata motindo wana kati na Bayuda mpe baklisto mayebanaki te; na ndakisa, na Efese. (Misala 19) .

Ekoki kozala ete Klaude azalaki mpe na kozanga koyeba, azalaki mokonzi ya liboso oyo anyokolaki baklisto (baoyo bazalaki kotalela lokola lingomba ya Bayuda) —mpo, emonani ete, azalaki kotungisa kimya. Agripine oyo azalaki kosala mwango, alongaki kondimisa mobali na ye, Claude, azwa mwana na ye Néron lokola mwana na ye mpe atyaki ye, liboso ya mwana ya Claude ye moko, na esika ya liboso na molongo ya kiti ya bokonzi. Soucis ya mama ekokisamaki te, na sima abomaki Claude, mpe Néron ayangelaki mokili na mbula 17, ayangelaki kobanda 54 T.B. tii 68 T.B. ntango Sénat ekatelaki ye etumbu ya liwa mpo na trahison.

Néron, moto oyo azalaki na miso ya bule ya πετρε, nkingo ya minene, libumu oyo ebimaki mpe makolo oyo ezalaki na nsonge, azalaki mokonzi ya ligboma mpe ya motema mabe, moto oyo azalaki kolinga bisengo mpe azalaki koyangela mokili na mposa mpe na bobangi. Nsukansuka atindaki bábeta mama na ye na mbeli mpo na koteka mpe akata mwasi na ye Octavia motó mpo na ekobo. Na nsima, atindaki kolakisa motó ya Octavia mpo na nkolo na ye ya mwasi, Poppaea, oyo bambula mingi na nsima abetaki ye na makolo tii akufaki ntango azalaki na zemi.

Na butu ya mokolo ya 18 Yuli, mobu 64 nsima ya liwa ya Klisto, móto ebimaki na esika ya mombongo ya engumba Loma. Lokola mipépe ya eleko ya molunge epelisaki móto yango, milinga yango epalanganaki nokinoki na bandako ya mabaya oyo ekauki mpe ya Ville Impériale. Eumelaki te, móto ezwaki bomoi na yango moko oyo ezalaki kozikisa bato nyonso oyo bazalaki na nzela na yango na boumeli ya mikolo motoba mpe butu nsambo. Ntango nsukansuka móto yango ekómaki makasi, etikalaki ntuku nsambo likoló na monkama ya engumba yango na bitika oyo ezalaki kobimisa milinga.

Eumelaki te, nsango ebimaki mpo na kofunda Amperere Néron ete apesaki mitindo ete bátumba engumba yango mpe atelelaki na nsonge ya ebale Palatine mpe azalaki kobeta lyre na ye ntango milinga ezalaki kolya mokili oyo ezalaki zingazinga na ye.

Ba rumeurs oyo e confirmer jamais. Kutu, Néron akendaki mbangu na Loma longwa na ndako na ye ya mokonzi na Antium (Anzio) mpe akimaki mbangu na engumba butu wana mobimba ya liboso kozanga ete bakengeli na ye bítambwisa milende mpo na kosilisa móto. Kasi nsango yango eumelaki mpe Amperere alukaki ntaba ya mbeka. Amonaki yango epai ya baklisto, oyo na ntango wana ezalaki lingomba ya losambo oyo ezalaki mpenza molili mpe ezalaki na bato moke oyo bazalaki kolanda yango na engumba yango. Mpo na kokitisa bato mingi motema, Néron asalaki mpenza ete bato oyo abetamaki báleisa bankosi na ntango ya masano minene oyo bazalaki kosala na amphithéâtre oyo etikalaki na engumba yango.

Na mputulu ya móto, Loma moko ya kokamwa mingi ebimaki. Engumba oyo esalemi na marbre mpe mabanga na balabala ya minene, ba arcades ya bato oyo batambolaka na makolo mpe mai mingi mpo na kosilisa móto nyonso oyo ekozika na mikolo ezali koya. Bitika ya móto yango esalelamaki mpo na kotondisa mabulu oyo etondi na malaria oyo etungisaki engumba yango banda bankola mingi.

Tacite, moto moko ya mayele na makambo ya kala, akomaki boye:

“Sikoyo ebandaki móto ya nsomo mpe ya kobebisa mingi oyo Loma ekutanaki na yango. Ebandaki na Cirque, epai esangani na bangomba mike ya Palatine mpe ya Caelian. Kobukana na bamagazini oyo ezalaki koteka biloko oyo ekoki kozika, mpe kopelisama na mopepe, móto yango ekolaki mbala moko mpe ekotaki na bolai mobimba ya Cirque. Ezalaki na bandako minene to batempelo oyo etongamaki

na bifelo te, to mosusu obstructions, oyo ekokaki kokanga yango Ya liboso, moto ebalukaki na mobulu likolo ya ba espaces niveaux - kasi ezongaki lisusu mpo na kobebisa mabele ya nse Eleka contre-mesure nionso Ba balabala ya kala ya kobalusama mpe ba blocs irreguliers.

"Basi oyo bazalaki na nsɔmɔ, oyo bazalaki koganga, mibange mpe bilenge oyo bazangi lisungi, bato oyo bazalaki na mokano ya kobatela bango moko, bato oyo bazalaki kosunga bato oyo bazali na maladi te to oyo bazalaki kozela bango kozanga moimi, bato oyo bakimi mpe bato oyo baumelaki mingi - nyonso wana ebakisaki mobulungano. Ntango bato batalaki nsima, milinga ya kobangisa ebimaki liboso na bango to elekaki bango. Ntango bakimaki na quartier moko ya pembeni, moto elandaki - ata ba districts endimaki télécommande emonanaki ete ezalaki na likambo yango.

"Na nsuka, na likanisi moko te ya wapi to nini basengeli kokima, batondisaki bato na banzela ya mboka, to balalaki na bilanga. Basusu oyo babungisaki biloko nyonso - ata bilei na bango mpo na mokolo - bakokaki kokima, kasi balingaki kokufa. Basusu mpe, oyo balongaki te kobikisa balingami na bango. Moto moko te azalaki na mpiko ya kobundisa milinga ya móto. Bamekaki kosala yango epekisamaki na bituluku ya bato ya mobulu. Ba torches, mpe, ezalaki babwakaki yango polele, na mibali oyo bazalaki kolela ete basalaki makambo na kolanda mitindo.

"Néron azalaki na Antium. Azongaki na engumba kaka tango moto ezalaki kopusana pene na ndako monene, oyo atongaki mpo na kokangisa Jardins ya Maecenas na Palatine.

"Na mokolo ya motoba, kobukana monene ekutanaki na milinga ya móto oyo ezalaki kopela na mabele mpamba mpe likoló ya polele, mpe nsukansuka móto ezimaki na nse ya Ngomba Esquiline. Kasi liboso ete nsɔmɔ ekita, to elikya ezonga, milinga ebandaki lisusu na bisika oyo ezalaki polele mingi ya engumba. Awa bato bakufaki mingi te; kasi kobebisama ya batempelo mpe bisika ya masano ya bisengo ezalaki lisusu mabe koleka. Móto wana ya sika ebimisaki mayoki mabe mosusu mpo na bato oyo bazalaki kondima ete Néron azalaki na mposa makasi ya kosala engumba ya sika mpo na kobengama nkombo na ye."

["Kozika ya Loma, 64 T.B.," Motatoli ya miso ya lisolo, - eyewitnesstohistory.com (1999). Ba références: Duruy, Victor, Lisolo ya Loma vol. V (mobu ya 1883); Grant, Michael (mobongoli), Tacite, Ba annals ya Rome impériale, (1989)].

Néron amekaki kopesa foti mpo na móto wana likoló na mwa lisangá ya baklisto ya engumba yango (oyo batalelamaki lokola etuluku ya Bayuda oyo ekeseni, oyo bazalaki na makanisi mabe), mpe bongo, na lolenge lobongi, atumbaki mingi kati na bango na bomoi. Balobaki ete Petelo ná Paulo babomamaki mpo na yango. Kasi nsango ezalaki kaka ete Néron ayembaki poemi na ye moko "Sako ya Troie" (azalaki "kobeta violon" te) wana azalaki kosepela na spectacle ya kongenga oyo apelisaki móto. Mombongo wana oyo elobelaki koyemba ezalaki ya kozanga mayele te, mpamba te na boumeli ya bambula mingi Néron amikómisaki zoba na kobetaka lire na miso ya bato nyonso mpe koyemba liboso, na maloba mpenza, kosala mitindo. (christianhistoryinstitute.org/magazine/article/monyoko-na-galerie-ya-lingomba-ya-ebandeli)

Baklisto bazwaki liboso, mpe na ndenge ya nsɔmɔ, mpo na minyoko lokola etuluku na mokonzi Néron na mobu 64 nsima ya Klisto. Móto monene ebandaki na Loma, mpe ebebisaki eteni monene ya engumba. Ba rumeurs ezalaki mingi que Néron ye moko nde asali responsable. Na ntembe te, asalelaki litomba na kobebisama oyo ebimisaki engumba yango, atongaki ndako ya mokonzi moko ya kitoko na ndambo ya esika oyo móto ebimaki. Mbala mosusu mpo na kopengwisa likebi na nsango yango, Néron

apesaki mitindo ete bákanga bakristo mpe báboma bango. Bamosusu bapasolaki yango na bambwa, mosusu batumbaki yango na bomoi lokola miinda ya bato.

(bbc.co.uk/histoire/ancient/romain/christianityromanempire_article_01.shtml#one) Ezali na ntina mingi kozala na bomoi ya malamau.

Na automne ya 66 AD bayuda basanganaki na botomboki, babenganaki Baloma na Yelusaleme, mpe esili kozindisama na nzela ya Bete-Horone limpinga ya etumbu ya Loma oyo ezalaki na nse ya Gallus, mokonzil legatena Syrie. Na nsima, guvernema moko ya mbongwana esalemaki mpe ekómisaki bopusi na yango na ekólo mobimba. Mpo na koyanola na yango, Amperere Néron atindaki limpinga moko oyo ezalaki na nse ya bokonzi ya Vespasien mpo na kozongisa molongo. Asanganaki na Tito, mpe elongo mampinga ya Loma ekotaki Galilai. Na mokolo ya 9 Yuni 68, Amperere Néron balobi ete amibomaki mpe akotisaki Loma na mbula moko ya etumba ya bana-mboka.

Vespasien (mobu 69–79 T.B.)

Na mobu 68 T.B., botemeli na eteni ya nördi ya etúká (etando ya Galilai) esilaki mpe Baloma batyaki likebi na bango mobimba na kobokola Yelusaleme. Kaka na mbula wana, Amperere Néron akufaki na loboko na ye moko, mpe yango esalaki ete bokonzi ezala na Loma te. Na mobulu oyo ebimaki, basakolaki Vespasien Amperere mpe azongaki na Ville Impériale. Ekómaki na maboko ya mwana na ye Tito ete akamba basoda oyo batikalaki mpo na kobundisa Yelusaleme.

Tito (79–81 T.B.)

Tito na tye Mampinga ya Baloma ezingaki Yelusaleme mpe ebandaki kofinafina mokemoke bomoi na esika makasi ya Bayuda. Na mobu 70 T.B., babundi yango babukaki bifelo ya libándá ya Yelusaleme mpe babandaki kopunza engumba yango na ndenge ya ebongiseli. Kobundisa yango esukaki na kotumba mpe kobebisa Tempelo oyo ezalaki esika monene ya Lingomba ya Bayuda.

Na elonga, Baloma babomaki bankóto ya bato. Na baoyo babomamaki na liwa: bankóto ya bato bakómaki baombo mpe batindamaki mpo na kosala mosala makasi na bisika oyo bazalaki kotimola mabanga ya ntalo na Ezipito, basusu bapalanganaki na bisika ya masano na Bokonzi mobimba mpo báboma bango mpo na kosepelisa bato. Bamemaki biloko ya bule ya Tempelo na Loma epai balakisaki yango mpo na kosepela na elonga.

Botomboki yango ebandaki kopumbwapumbwa na boumeli ya mbula misato mosusu mpe nsukansuka ekufaki na mobu 73 T.B. na kokweya ya ba pochés ndenge na ndenge ya botemeli bakisa mpe esika makasi na Masada.

Domitien (81–96 T.B.)

Maziba mingi ya bonkóko elobaka ete mokanda yango (Emoniseli) ekomamaki na boyangeli ya mokonzi ya Loma Domitien, oyo azali (81–96 T.B.), oyo bilembeteli bizalaka na momeseno ya kondimisa. Stuckenbruck 2003. Ezali na ntina mingi, nk

(en.wikipedia.org/wiki/Buku_ya_Emoniseli)

Pline, moto ya mayele na makambo ya kala, abengaki Domitien nyama oyo eutaki na lifelo oyo efandaki na libulu na yango, kolembisa makila. Ekoki kozala ete kati na Mokanda ya Emoniseli, Yoane ya Apocalypse alobelaki Domitien ntango alobelaki nyama moko oyo euti na libulu mozindo oyo azali kofinga likoló mpe azali komela makila ya basantu.

Suetonius (mokomi mosusu ya masolo ya kala), oyo ayinaki Domitian, asengelaki kondima ete “akebaki mingi mpo na kopekisa bakonzi ya engumba mpe baguvernere ya bitúká na boye ete na ntango moko te bato yango bazalaki sembo to sembo koleka.”

Kasi ezalaki na likambo moko ya mabe na Domitian. Azalaki kosepela kokanga bampuku mpe kotobola yango na kalamu. Azalaki kolinga kotala bitumba ya ba gladiateurs kati na basi mpe ba nains. Mpe na boumeli ya boyangeli na ye azalaki mpenza na ntembe mpo na mayele mabe oyo esalemaki mpo na kobundisa bomoi na ye, motángo ya banongi mpe bato oyo bazalaki kopesa nsango ya aampire ekómaki mingi, ndenge moko mpe motángo ya bato oyo bakufaki epai ya bakonzi ya Loma oyo bakanisaki ete bazalaki kokufa.

Domitien azalaki amperere ya liboso oyo amipesaki nkombo ya Leta na Loma lokola “Nzambe Nkolo.” Asengaki na makasi ete bato mosusu báukumisa bonene na ye na maloba ya kokumisa lokola “Nkolo na mabele,” “Molongi te,” “Nkembo,” “Mosantu,” mpe “Yo kaka.”

Ntango apesaki bato mitindo ete bápesa ye lokumu ya Nzambe, Bayuda, mpe na ntembe te baklisto, baboyaki. Minyoko oyo ebimisaki Bayuda ekomami malamú; oyo ya baklisto ezali bongo te. Kasi, nyama oyo mokomi ya Emoniseli alobeli, bakisa mpe makambo oyo ezali na mokanda yango, mbala mosusu elimbolami malamú lokola maloba oyo ebombami mpo na boyangeli ya Domitien. Longola yango, Flavius Clemens, consul na mobu 95 T.B., mpe mwasi na ye, Flavia Domitilla, babomamaki mpe balongolamaki na boombo, na kolanda mitindo ya Domitian; bato mingi ya mayele na makambo ya kala bakanisaka ete ezalaki bongo mpo bazalaki baklisto.

Trajan (mobu 98–117 T.B.)

Engebene Pline ya Mibale, oyo amonaki bankóto ya baklisto bazali kobomama mokolo na mokolo, ayokaki mawa na Trajan akomaki, kondimisáká ete bato yango basalaki eloko moko te oyo ebukani na mobeko ya Loma oyo ebongi na liwa. Eloko moko te esalemaki mpo na komibatela na bango.

Komantere: Soki Yoane abimisamaki na Patmose na boumeli ya boyangeli ya Trajan, boye makambo “esengeli kosalema nokinoki” na Emoniseli elingaki kobanda ntango mosusu nsima ya liwa ya Domitien.

Ignace ya Antiokia(c. 35-110 T.B.) na tango ya bokonzi ya Domitien, Ignace lokola episkopo ayangelaki lingomba ya Antiokia, akomaki mpe ateyaki na bokeseni na mateya ya Kondimana ya Sika; na ndakisa,

- a.) Na Lolenge Lolenge, bato banso bapesa limemya na badiakono lokola botiami bwa Yesu Klisto, mpe episkopo lokola Yesu Klisto, oyo azali Mwana wa Tata, mpe bapresbytere lokola Sanedrina ya Nzambe, mpe liyangani ya bantoma. Longola oyo, Lingomba ezali te" (Ignace na Thralliens III).
- b.) Baklisto basengeli te kosala eloko moko kozanga ndingisa ya “Episkopo.” (Ignace na ba Thralliens II).

Polycarpe, oyo babengi polycarpe(pene na mobu 69 nsima ya mobu 155 T.B.)

Kaka na eleko wana kaka Polycarpe amekaki kondimisa Episkopo ya Loma, Anicete, ete asala feti ya Pasika.

Marcus Aurelius Antoninus (mobu 161– 180 T.B.)

Atako azalaki na mitinda ya lokumu, Marcus Aurelius anyokolaki baklisto mpo na kobanga ete bakobebisa Leta. Ezalaki na eleko wana nde: Polycarpe ya Smirne abomamaki martiru.

Septimius Séverus (mobu 193 – 211 T.B.)

Séverus, lokola abikaki na maladi makasi na nzela ya moklisto, alingaki baklisto mingi: Kasi mpo na makanisi mabe mpe nkanda ya ebele ya bato mpo na bango mpe bokoli na bango ya nsomo esalaki ete bapakanu bábanga. Minyoko ebandaki. Tertullien, oyo azalaki na bomoi na eleko wana ya ntango, ayebisi biso ete soki baklisto bamilongolaki elongo na bateritware ya Loma, mbele ampire yango esili kozala na bato mingi te.

Maximus (Mobu 235–238 T.B.)

Na bitúká mosusu makambo nyonso ezalaki kosalema mpo na koboma baklisto nyonso. Bakristo oyo bazalaki na motángo te babomamaki kozanga ete básambisa bango mpe bakundamaki kozanga koponapona na bitunga ntango mosusu ntuku mitano to ntuku motoba oyo bazalaki kobwaka bango na libulu elongo, kozanga ete bázala na bizaleli malamumu ata moke te.

Decius (Mobu 249–251 T.B.)

Monyoko yango esalemaki mpo Decius ayinaki Phillip, oyo azalaki liboso na ye, moklisto mpe na ndambo na zuwa na ye mpo na bokóli ya kokamwa ya boklisto. Batempelo ya bapakanu ebandaki kosundolama, mpe mangomba ya boklisto ekolaki.

Valerian (mobu 253–260 T.B.)

Ba martyrs oyo bakweyaki na période ya temps oyo bazalaki incalculables mpe ba tortures na bango ezalaki ndenge na ndenge mpe pasi. Ezala grade, mobali to mwasi, to mbula etalelama te.

Aurelien (mobu 270–275 T.B.)

Aurelian alendisaki etelemelo ya nzambe ya MoiSol Invictus azali moto ya mayelelokola bonzambe monene ya panthéon ya Loma. Mokano na ye ezalaki ya kopesa na bato nyonso ya Bokonzi, basivili to basoda, bato ya esti to ya westi, nzambe moko oyo bakokaki kondima kozanga ete báteka banzambe na bango moko. ... Na boumeli ya bokonzi na ye ya mokuse, Aurelian amonanaki lokola alandaki etinda ya "kondima moko, bokonzi moko", oyo ekokoma officielle te kino na...Edict ya Tesalonique. Abimi na titre deus et dominus natus ("Nzambe pe abotami mokonzi"). ... Akomamaki na bato ya mayele na makambo ya kala ya baklisto lokola ete abongisakiminyoko ya bato.

en.wikipedia.org/wiki/Aurélien

Dioclétien (mobu 284– 305 T.B.)

Monyoko ya Dioclétien ezalaki ya nsuka mpe ya makasi kolekaminyoko ya baklistona kati ya Bokonzi ya Loma. Na ntango ya T.B303. Ezali na ntina te, ya Ba amperere Dioclétien, oyo azali, Maximien, oyo azali, Galerius, oyo azali, mpe Constantin, oyo azaliebimisaki molongo ya makambo oyoba édicts kolongolaka lotomo ya baklisto oyo mibeko epesi bango mpe kosenga ete bátosa mimeseno ya losambo ya bonkoko. Mibeko oyo ebimisamaki na nsima etalelaki bakonzi ya mangomba mpe esengaki bápesa bato nyonso mbeka, mpe esengaki bato nyonso oyo bafandi kuna bápesa banzambe mbeka. (en.wikipedia.org/wiki/Minyoko_ya_Dioclétien)

Maximien, oyo azali (Mobu 285 kino mobu 305 T.B.)

Akabolaki titre ya nsuka na amperere moninga na ye mpe oyo aleki ye, Dioclétien, oyo azali, oyo bongo na ye ya politiki ebakisaki mayele ya basoda ya Maximian.

Constantin I, oyo azali na mbula 19 (Mobu 293 kino mobu 306 T.B.)

A amperere ya Loma oyo ayangelaki lokola Kaisaampe lokola Augustompe azalaki moninga ya mosala ya moke ya Auguste Maximien, oyo azalina nse ya Bokonzi ya bokonzi ya ba tetrarchie.

(en.wikipedia.org/wiki/Liste_ya_ba-ampereurs_ya_Roma#Ba_Dominate)

Galerius (mobu 305 kino mobu 311 T.B.)

Asalaki campagne na ngambo mosusu ya...Danube na engumbacontre ba Carpi, oyo babengi Carpi, kolonga bango na mobu 297 T.B. mpe na mobu 300 T.B.. Atako azalaki motemeli makasi ya Boklisto, abimisaki mokanda moko Edict ya Tolérationna mobu 311 T.B.

Komantere: Dioclétien na ba ampereurs misato wana bazalaki bandeko na makila to na libala.

Mabele ya ba Goths oyo Ba Huns bakotaki na yango

Ba Huns bazalaki etuluku moko ya...Ba nomades ya Eurasie, oyo ezali komonana uta na esti ya Volga, (ebale na Russie). Ba Huns babundisaki ba Visigoths (libota ya ba Goths ya westi) pene na mobu 376 T.B. (en.wikipedia.org/wiki/Ba Goths)

Mituya moko oyo ekoki kokambama te ya Ba Goths mpe bato mosusu oyo bazali Baloma te, bazali kokima Ba Huns, .akotaki na Empire na kokatisa Danube. Na ntango ya...Etumba ya Adrianoplen na mobu 378 T.B., balongaki Baloma na ndenge ya mabe mpenza.

Attila moto ya Hun(434–453) mpe .

Atilla azalaki mokonzi ya...Ba Huns kobanda mobu 434 T.B. tii liwa na ye na sanza ya misato mobu 453. Azalaki mpe mokambi ya bokonzi moko ya kabila na Central mpe Mpoto ya Estio oyo ezali na bato ya Huns, .Bato ya ostrogoth, .Alans, oyo mpe Bato ya Bulgar, kati na makambo mosusu.

Italie ezwaki nzala ya nsomo na mobu 451 T.B. mpe milona na yango ezalaki kokende malamumu mingi te na mobu 452 T.B. Mpo na kokende liboso na Rome elingaki kosenga biloko oyo ezalaki te na Italie, mpe kozua engumba elingaki kobongisa te situation ya furniture ya Attila. Yango wana, ezalaki na litomba mingi mpo Attila asukisa kimya mpe azonga nsima na mboka na ye.

(en.wikipedia.org/wiki/Attila) Ezali na ntina mingi kozala na

bomoi ya malamumu.

Bokonzi ya Loma ya Westi esukaki na ndenge ya ofele na mokolo ya 4 Setembe mobu 476 T.B., ntango Amperere Romulus Augustulus alongolamaki na bokonzi na mokonzi ya Allemagne Odoacer.

(google.com/search?client=firefox-b-1-d&q=nsuka+ya+empire+ya+roma)

Bokuse ya makambo ya kala mpo na Emoniseli

Apostolo Yoane azalaki na mibu pene na 26, mbala mosusu na mibu 6 koleka Petelo, ntango Bantoma na mokolo ya Pantekote babandaki koteya Nsango Malamumu ya Klisto. Mwa moke na nsima, babetaki Stefano mabanga tii akufaki mpe Saulo ya Talase andimaki. Yango wana, baklisto mingi balongwaki na Yelusaleme mpe na Yudea.

Klisto abengaki Paulo mpo azala ntoma na Ye epai ya bapakano. Anyokwamaki mingi na maboko ya Bayuda mpe Bapakano ya Bapakano. Akomaki mikanda mingi mpo na kolendisa bosembo. Mingi bandimaka ete Néron atindaki Paulo aboma nsima ya kotumba Loma oyo esalemaki na mobu 64 nsima ya liwa ya Klisto, kaka mbula oyo Bayuda ya Yelusaleme babandaki botomboki na bango na Loma. Emonani ete Bayuda bazalaki na bokonzi na Yelusaleme kobanda mobu 66 T.B. kino na sanza ya minei mobu 70 T.B., ntango mwa mikolo liboso ya Elekeli, .Tito abandaki kozingama na ye oyo ekobaki na boumeli ya sanza mitano. Esukaki ntango Baloma batumbaki tempelo na mikanda nyonso ya molongo ya bankoko. Bayuda bakokaki lisusu te koyeba nani akoki kozala Nganga Monene na bango oyo abongi. (google.com/search?client=firefox-b-1-d&q=bobebisi+ya+Yelusaleme)

Pene na mibu 30 nsima ya kobebisama ya Yelusaleme mpe mokanda ya nsuka ya Paulo epai ya mangomba ya Asie Mineure Yoane akomaki Emoniseli epai na mangomba ya Azia.

Bozongeli:

- a. Lingomba ya bapakano elongo na losambo na yango ya Impérial ezalaki lingomba ya ampire.
- b. Dioclétien amitalelaka lokola nzambe lokola bato mosusu oyo bazalaki kolanda ye.
- c. Baklisto bandimaki ete amperere azali mokonzi oyo aleki likoló ya ampire, kasi Nzambe te.

- d. Nganga-nzambe ya bapakano mpe bakonzi ya Loma bazalaki kotalela baklisto lokola batomboki oyo basengelaki kozwa etumbu. Yango wana, Dioclétien abenganaki Yoane na Patmose.
- e. Mbala mosusu baklisto ya mangomba nsambo ya Azia bazalaki mingimingi bapakano ya kala oyo baboyaki mpenza te mpe babwakaki te misala na bango nyonso ya bapakano.
- f. Ezalaki na babateli minene (baepiskopo) na mangomba oyo bazalaki koyangela mateya mpe misala na bango.
- g. Minyoko ekobaki komata na mokonzi moko na moko ya sika kino na Diocletien – oyo atalelama lokola oyo eleki mabe.
- h. Nzambe azali na motema molai mpo na kozela mbongwana ya bapakano mingi mpe boyamboli ya baklisto oyo bazali na nzela ya mabe.
- i. Yoane azali kopesa nsango ya Nzambe ya makambo oyo “esengeli kosalema nokinoki” to “esalema nokinoki” - ntango mosusu nsima ya mobu 100 nsima ya Klisto

Mokapo 2

Epai na baklisto oyo bafandaka na Azia Mineure

Bato oyo bayokaka mbala moko

Baklisto yango bayebaki makambo oyo ezalaki koleka na esika na bango mpe ete Nzambe asengeli mpe koyeba mpasi mpe bampasi na bango. Yoane akomelaki mangomba na:

1. **Efese**– Omilongolaki na Klisto oyo akufaki mpo na bolimbisi na yo – osundolaki mpe okweyaki na bolingo mpe ngolu na Ye.
2. **Smirne**– Zala makasi Zabolo azali komema minyoko mingi.
3. **Pergame, oyo babengi Pergame**– Owangani Ngai te ; kasi bondimaka mateya oyo ezali kobetisa bandeko na bino libaku.
4. **Tiatira**– Ondimi momeseno ya pite ya bapakano mpe kokumisa banzambe na bango na kosambela bango ntango ozali kosangana na kolia mbeka na bango.
5. **Sardis**– Okufi banda otiki kosala mokano ya Nzambe. Bapakano bandimaka bino lokola bandeko na bango.
6. **Philadelphie**– Obombi mpe osali mokano na Ngai. Yango wana, bazali ebele oyo bakoyoka nsango na Ngai. Na yango, bósalela porte oyo nafungoli bino.
7. **Laodikia**– Ozali apathique, ozali na mayoki te mpo na Ngai – ozali kaka komibanzabanza lisusu te mpo na lobiko na yo.
(Emoniseli 2 & 3)

Mokapo 3

Porte Ya Lola Efungwami

Ntango azali na molimo Yoane abengisami mpo na kokota na miso ya Nzambe na nzela ya ekuke ya Lola oyo efungwami. Awa Yoane amoni makambo oyo esengelaki kosalema mosika te. Nzambe mokonzi ya likolo ya molongo azali na kiti na ye ya bokonzi na rulo ya mibeko na ye na loboko na ye oyo apesaki na Klisto, mokonzi ya Bokonzi ya Nzambe na mabele.

Yoane atatoli ntango Mosisa ya Davidi, Mwana ya Nzambe, afungoli barulo nsambo oyo ekangami mpe azali kotala nini ekosalema ntango bakelelo ekobeta mpe Klisto akosalela mibeko ya Nzambe likolo ya baye bazali kobunda etumba na Eklezia na Ye.

1er sceau– Monguna ya poto azali prêt ya ko attaquer, bitumba ezali koya

2ème sceau– Kimya elongolami - matata ya kati ebandi

3ème sceau– Bitumba mpe kowelana ememaka nzala

4e sceau– Bitumba, kowelana mpe nzala epesaka liwa.

5e sceau– Milimo ya sembo na Lola basengi bosembo

6th seal– Tango ebongami pona nkanda ya Mwana-Mpate - mobulu ya Paganisme pe losambo na yango ya Ampereur - ba riches pe ba puissances, bakonzi ya makonzi ya mabele, bakomeka kobombana na Nzambe.

Ebele monene ya milimo ya sembo, uta ebandeli ya tango, oyo bapetolamaki na mbeka ya bomikabi ya Klisto, bagangi na mingongo makasi LOBIKI ezali ya Nzambe mpe ya Mwana-Mpate - milimo oyo ezali na Lola na Hadès te.

John azalaki témoigné oyo ekosalema na temps muke, Nzambe azali kopesa temps ya ko changer. Sikawa, Yoane akomona ete Klisto azali kokokisa etumbu ya Nzambe mpo na bapakano oyo basalelaki bakonzi ya mabele mpo na koluka kobebisa Bokonzi ya Nzambe awa na mabele.

Nzambe na nzela ya Yoane asaleli bilembo mingi mpo na kolobela bosambisi na Ye ya sembo na mikapo 8 kino 18. Bato mingi ya mayele na Biblia, balakisi mpe bayekoli ya mozindo bapesaki bososoli mpe bandimbola ekeseni kozanga ata elembeteli moko ya makasi, na bato moke oyo bandimaki. Nkola moko na moko emonani kopesa bandimbola ekeseni ya bilembo wana na basusu kolobela bakambi ya mokili ya nkola na bango; ndakisa, Papa ya Rome, Hitler, Saddam Hussain, Staline, etc.

Sello ya 7– Kimya esalemaka mpo na mwa ntango moke, “kimia liboso ya mopepe makasi.” Ntango ekoki mpo Klisto apesa etumbu ya Nzambe epai ya baoyo babundisaki bokonzi na ye awa na mabele.

Makelele ya kelelo ezali libiangi ya kosala - etumba

- a. **Kelelo ya liboso**– mombongo na banzela minene ebebisami -ezali kobimisa bobangi mpe bozangi bilei.
- b. **Kelelo ya mibale**– mombongo na nzela ya mbu ebebisami.
- c. **Kelelo ya misato**– mombongo na bibale ebebisami.
- d. **Kelelo ya minei**– Nguya ya Nzambe na mokili mobimba oyo emonisami lokola mbongwana minene elingi kosalema
  - 1) Baguvernema mpe bakonzi na yango bakokoka te kobatela nguya na bango monene likoló na bikólo mpe bato.
  - 2) Mampinga malingaki kobunda etumba mpe koboma ebele ya bato. Baoyo batikali bazali naino koboya kotika mimeseno na bango ya bapakano ya losambo ya bikeko mpe ya bademo.

- e. **Kelelo ya mitano**— molimo oyo ezali kolongolama na lola mpe kopesama fungola mpo na kosala bato oyo bazali bakristu te mabe.
- f. **Kelelo ya motoba**— bokoti uta na esti oyo ekangisami na Efrate, ebale oyo ebandi na nördi ya Turquie tii na Golfe Persique.
- g. **Kelelo ya nsambo**— suka ya Rome na Paganisme.

Mokapo 4

Nsuka ya bokonzi ya Loma

Na mobu 325 T.B., Constantin asangisaki Likita ya Nicée, mpo na koluka kosangisa bokonzi na nzela ya lingomba ya Leta. Constantin amonaki ete boklisto ezali lingomba ya Leta oyo ekokaki kosangisa bokonzi ya Loma, oyo na ntango wana ebandaki kokabwana mpe kokabwana. Constantin aboyaki kondima mpenza kondima ya boklisto mpe akobaki bindimeli mpe misala na ye mingi ya bapakano, yango wana lingomba oyo Constantin azalaki kolendisala ezalaki kosangisa boklisto mpe bopakano ya Loma. “Ye (Constantin) abatelaki ebonga na ye ya nganga-nzambe monene ya lingomba ya Leta ya bapakano.”

(Bokonzi ya seko, F. W. Mattox, lok. 127)

Na kozipaka bokeseni mpe kolongolaka bokeseni.

Oyo elandi ezali makambo minei ya ndenge wana.

- 1) Kobongola nkombo ya banzambe na bango ebele, hénouthéisme, na basantu oyo babatelaka bingumba mpo na kobatela bango.
- 2) Lingomba moko ya nzambe-mwasi ya Ezipito, oyo babengi Cult of Isis, ekotaki na losambo ya boklisto na ndenge batyaki Malia na esika ya Isis. Batitre mingi oyo basalelaki mpo na Isis, lokola “Mokonzi-mwasi ya Lola,” “Mama ya Nzambe,” mpe “theotokos” (momemi-Nzambe) ekangamaki na Maria. Bapesaki Maria mokumba monene kati na kondima ya boklisto, oyo elekaki mosika oyo Biblia elobi ete azali na yango, mpo na kobenda basambeli ya Isis.
- 3) Mithraisme ezalaki lingomba ya Leta ya solo tii ntango Constantin mpe bakonzi ya Loma oyo balandaki. Moko na makambo ya ntina mingi na Lingomba ya Mithra ezalaki bilei ya mbeka, oyo esengaki kolya mosuni mpe komela makila ya ngombe-mobali oyo bapesaki mbeka. Constantin na ba successeurs na ye ba substituaki yango na Supper ya Nkolo / Communion chrétienne.
- 4) Constantin, na bakitani na ye, bapesaki lisungi na bango na episkopo ya Rome lokola mokonzi monene ya lingomba na ye ya l’Etat kondimaka ete ezali malamumu mpo na bomoko ya bokonzi ya Loma ete guvernema mpe lingomba ya Leta ezala na katikati na esika moko. Ntango bokonzi ya Loma ekweaki, Episkopo ya Loma azwaki titre oyo ezalaki liboso ya mokonzi ya Loma Constantin – Pontifique Maximus, (elingi koloba nganga monene –kasi na ebandeli ezalaki ebonga ya likolo koleka na...bato oyo bandimaka banzambe mingi lingomba ya kala ya Loma).

(Euti na ccel.org/s/schaff/history/3_ch01.htm) Ezali na ntina mingi kozala na bomoi ya malamumu.

Lingomba ya Leta ya Loma oyo Constantin abandisaki ebongwanaki Lingomba ya Katolike ya Loma, boyokani ya mawa ya boklisto na mangomba ya bapakano oyo ezingaki yango. Na esika ya kosakola Nsango Malamumu mpe kobongola bapakano, Lingomba ya leta “ekómisaki kaka boklisto” na mangomba ya bapakano, mpe “ekómisaki” boklisto. (GotQuestions.org) Ezali na ntina te.

Na mobu 476 T.B., Romulus, mokonzi ya nsuka kati na bakonzi ya Loma na westi, akweisamaki na mokambi ya Allemagne Odoacer, oyo akomaki Barbare ya liboso oyo ayangelaki na Loma mpe bongo asukisaki bokonzi ya Loma.

(Euti na ushistory.org/civ/6f.asp) Ezali na ntina mingi kozala na bomoi ya malamumu.

Mokapo 5

Milimo ya Sembo na Lola Basepela

Emoniseli 19 ebandi na esengo monene ya ebele ya milimo ya sembo oyo elimbisami kobanda na Adama kino na ntango ya elonga ya Nzambe likolo ya bopakano. Satana asilaki kosalela nguya na ye awa na mabele likoló na bato mpe mposa na bango ya kokumisa bato mpe biloko ya mabele.

Mbala moko lisusu Lola efungwamaki. Klisto alati elamba oyo ezali kotanga makila ntango Mokonzi ya Bakonzi mpe Nkolo ya Bakonzi abimi.

Nguya ya Satana ekangami mpo na mwa ntango. Akopesamela nzela ya komeka lisusu, yambo ya nsuka ya ntango, kobebisa bato ya Nzambe yambo akangama libela. Na tango wana Nzambe akosala etumbu na ye na baoyo nyonso baboyi kondima Klisto lokola Nzambe. Na nsima, bakozwa etumbu ya seko mpe bakotinda bango bázala elongo na tata na bango Zabolo. Nzokande, bayengebene bakofanda elongo na Nzambe libela na libela, bomoi ya seko, kosambela Nzambe ntango nyonso - kopesa Ye bolingo, masanzoli mpe lokumu na bango.

Koleka ba auditeurs ya mbala moko

Soki minyoko monene esengelaki “kosalema mosika te,” kotikala sembo elingaki kozala mpasi mingi. Na yango, Nzambe na nzela ya Yoane alendisaki baklisto ya Asie Mineure, mangomba nsambo, bátikala sembo mpe ndenge ya kozala na bomoi oyo esepelisaka Ye. Kasi, nsango ya Emoniseli eleki tango ya Bokonzi ya Loma, bayoki ya mbala moko, elekaka mpe na bayoki ya mosika.

Nsima ya kokwea ya bokonzi ya Loma, Lingomba ya Katolike ekómaki na nguya mingi, minyoko ekokóma lisusu makasi. Na ekeke ya 11, na molende ya Lingomba ya Katolike mpo na kotya lolenge na bango oyo ebongwanaki ya bokonzi ya Klisto, bapápa ya Loma babandaki kosalela esaleli ya sika -- bitumba ya Croisades. Na ebandeli, ba Croisades ezalaki na objectif na bango ya conquête ya Jérusalem na "Mabele Mosantu". Na banzela ya ba croisés, bankóto ya basivili oyo basalaki eloko te (mingimingi Bayuda) basangisaki nzoto na makasi, bayibaki bango mpe babomaki bango.

Pene na mobu 1200 T.B., bakristu oyo bandimaki Biblia babandaki kotya ntembe na bandimbola, mateya mpe misala ya Biblia ya Leta ya Lingomba ya Katolike. Bamikabolaki na Lingomba ya Loma, oyo bamonaki ete ezali mopengwi. Yango wana, bamonaki bango lokola likama ya nsomo oyo ekoki kozala. Mpo na kosilisa likama oyo emonanaki ete likanisi ya croisade ebongwanaki mpo na konyata botemeli ya molimo na kati ya Mpoto yango moko. Na maloba mosusu, mampinga matombolaki na mokano ya koboma masanga mobimba ya baklisto oyo bazalaki kondima Biblia.

Bato ya Valde (pene na mobu 1179 T.B.)

Ba-Vaudois ya liboso bazalaki kondima kotika mbongo, na miso ya bato nyonsokosakolampe boyekoli ya **moto ye moko ya makomi**. Lingomba ya lingomba yango ebandaki na nsuka ya ekeke ya 12 lokola Babola ya Lyons, [France] etuluku moko ya miziki oyo ebongisamaki na Peter Waldo, oyo azali na mbula 19, mombongi moko ya bozwi ya Lyon, oyo apesaki biloko na ye pene na mobu 1177 mpe akendaki kosakola mosala ya ntomabobolalokola nzela ya kokoka. Na mobu 1179, bakendaki na Loma, epai Pápa Alesandala III apambolaki bomoi na bango kasi bapekisaki kosakola kozanga ndingisa ya bakonzi ya mangomba ya mboka. Bazangaki botosi mpe babandaki kosakola engebene na bososoli na bango moko ya makomi. Lokola Lingomba ya Katolike ya Loma etalelaki bango lokola bato ya momeseno te, basakolaki yango na ndenge ya mibekobapengwikobanda bikeke mingi yaminyoko ya batooyo etikalaki moke kobebisa lingomba yango.

(en.wikipedia.org/wiki/Mokolo ya Waldense)

Ba albigenses oyo ezalito Bakathari (pene na mobu 1200 T.B.) .

[Pápa] Innocent III andimaki ete bato oyo bazalaki kondima Biblia bazalaki mabe koleka bato oyo bazalaki kondima te (Ba-Saracens, Bamizilma, mpe Baturke), mpamba te bazalaki kotya bomoko ya ... Mpoto na likama. Yango wana Innocent III a sponsoriser ba « croisées » mpo na ko exterminer bango. Pápa Innocent (nkombo nini!) abengaki Louis VII mpo na kosala ye koboma ye, mpe apesaki mpe mitindo na Raymond VI ete asalisa ye.

Mingimingi, bazalaki kotalela bato ya Albigense to ya Cathar na sudi ya France lokola bato oyo batángá mingi mpe bazali na bozwi mingi koleka bato mosusu ya France. Pápa abengaki bango lokola bapengwi mpamba te balandaki mibeko na ye te. Bazalaki na Babiblia na bango mpe bazalaki kotángá oyo kaka banganga-nzambe nde bazalaki na ndingisa ya kosala yango. Na mobu 1209, Lingomba ya Katolike ebandaki etumba na yango ya croisade mpo na kobundisa baninga na bango ya Mpoto baklisto. Balobelaki bango na ba messages ya Papa Innocent o'mokolo ya mposo na ntongo lokola "basali ya nyoka ya kala". Innocent alakaki babomi bokonzi ya likoló soki bazwi mipanga na bango mpo na kobundisa bato oyo bazalaki na bibundeli te. Kobebisama ya Lingomba ya Catharisme, oyo ezalaki na momeseno ya kotambola na mabota, ezalaki mobimba mpenza na boye ete sikawa bato ya mayele na masolo ya kala batalelaka Etumba ya Croisade lokola kobomama ya bato ya liboso na Mpoto.

(Mikanda ya ntina mingi.com/twyman/?id_page=10)

Na sanza ya nsambo ya mobu 1209 T.B., limpinga moko ya Bakatolike ya orthodoxe, oyo mbala mosusu ezalaki na kati ya etumba ya croisade ya Bakathari, ebundisaki engumba Beziers, na France mpe ebomaki basivili 60 000 oyo bazalaki na bibundeli te, babomaki mibali, basi mpe bana. Engumba mobimba elongolamaki, mpe ntango moto moko amilelalelaki ete bakatolike bazali kobomama lokola mpe "ba hérétiques", ba légats ya papa bayebisaki bango bakoba koboma mpe komitungisa te mpo na yango mpo "Nkolo ayebi oyo ya Ye moko."

Minyoko esilaki te nsima wana bitumba ya croisade esilaki. Mpo na bambula ya 1500-1600 bato babomamaki mpo babongolaki Biblia na monoko ya bato mingi, mpo bazalaki na Biblia to ata kotángá yango. Na bayoki ya mosika ya lelo ezali na minyoko na mokili mobimba, lokola na Chine mpe na mikili ya moyen-orient.

Mokapo 7

Bokuse mpe Bosukisi

Ndimbola oyo ezali ya orthodoxe te lokola ekoti na kati ya bandimbola ya bonkoko te lokola ndimbola ya bilembo to bisakweli ya makambo ya mokili oyo ekoya, etali mingimingi nsango ya Nzambe epai ya bato na Ye oyo bazalaki konyokolama mpe na baye bakonyokwama na ntango ya mosika.

Nsango na ye ezali "Nazali na bokonzi ya bozalisi na Ngai mpe ya bayengebene na Eklezia na Ngai. Baklisto shoule te kobungisa miso ya mokano na bango ya kokoma na nzela ya nsuka mpo na kofanda na boseko elongo na Ye na esika ya komibanzabanza mingi na a) makambo ya mokolo na mokolo na bomoi na bango, b) ndimbola ya moto moko ya mayele ya Biblia, to c) ntango makambo ya monoko ya elilingi esalemaki to ekosalema.

Kotingama na ndimbola ya molakisi ya moto ye moko to ya kotyela motema lokola bosolo ya mobimba oyo esengeli kotosa mpo na kozala na boyokani na Nzambe mpe moto ezali likama mingi. Kutu, mbala mosusu likanisi ya moto ekobongwana wana bazali kokoba kozwa boyebi mosusu.

Moklisto moko na moko, ata ntango bandeko na bango bazali kosala yango te, asengeli koyekola liloba ya Nzambe, kozala na bomoi na kolanda yango na kosalelaka malako na Ye. Soki basali bongo te, boye mosika

te lisangá na bango mobimba ekolanda mitindo ya masangá oyo ezali komonisama na mangomba nsambo ya Azia:

1. Lingomba moko ezali malamu lokola mosusu.
2. Sembo tii na nsuka.
3. Komibanzabanza mingi te mpo na solo.
4. Kolinga kondima lokola solo eloko nyonso oyo eteyami kozala na mposa moke to ata moke te ya koluka solo.
5. Lingomba oyo esalaka eloko te.
6. Koluka libaku ya kosalela Nzambe.
7. Église moko ya social.